

Wykaz wniosków *de lege ferenda* Najwyższej Izby Kontroli przedstawionych w informacjach o wynikach kontroli w 2023 r.^{1/}

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
1.	Prawidłowość naliczania i egzekwowania opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wybranych gminach województwa mazowieckiego <i>(dział: klimat)</i>	P/22/083	Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Dz. U. z 2022 r. poz. 2519	Podjęcie inicjatywy legislacyjnej w celu ustawowego zapewnienia organom gmin dostępu do informacji, ułatwiających ustalenie osób zobowiązanych do ponoszenia opłat z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi, zawartych w ewidencjach będących w posiadaniu organów administracji publicznej.	Niezrealizowany	Gminy nie posiadają dostępu do baz prowadzonych przez inne organy administracji w celu możliwości weryfikacji liczby osób zamieszkujących dany lokal, za które powinna być ponoszona opłata z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi, np. do Centralnej Bazy Emisyjności prowadzonej przez Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Żadna ze skontrolowanych gmin nie posiadała wiedzy, czy wymiarem opłat (systemem) objęto wszystkich właścicieli nieruchomości zamieszkałych, zobowiązanych do złożenia deklaracji o wysokości opłaty i jej ponoszenia. Przyjęte przez gminy rozwiązania nie gwarantowały objęcia systemem gospodarowania odpadami wszystkich zobowiązanych do ponoszenia opłat z tego tytułu. Wynikało to m.in. z trudności w ustaleniu, czy dana nieruchomość jest zamieszkała. Zidentyfikowanie wszystkich mieszkańców, za których powinna być uiszczana opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ma istotne znaczenie dla zachowania zasady „zanieczyszczający płaci”, a przede wszystkim dla zrównoważenia budżetu gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. W celu uszczelnienia systemu w gminach stosowano różne praktyki weryfikacji i aktualizacji danych wykazanych w deklaracjach oraz identyfikacji zobowiązanych do ponoszenia opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Bez radykalnej poprawy skuteczności tego systemu i uwrażliwienia właścicieli nieruchomości na konieczność ponoszenia opłat istnieje wysokie ryzyko wzrostu zaległości oraz nadmiernego obciążenia opłatami mieszkańców, którzy uczciwie deklarują i terminowo dokonują opłat z tego tytułu.
2.	Gospodarowanie jeziorami stanowiącymi wody publiczne <i>(dział: gospodarka wodna)</i>	P/22/040	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, ze zm.	Podjęcie działań zmierzających do wprowadzenia w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo wodne przepisów umożliwiających zarządom zlewni i nadzorom wodnym wykonywanie kontroli gospodarowania wodami.	Niezrealizowany	W okresie objętym kontrolą pracownicy wszystkich 5 kontrolowanych zarządów zlewni (ZZ) dokonywali wizji lokalnych w zakresie grodzienia nieruchomości przyległych do jezior stanowiących wody publiczne w sposób uniemożliwiający dostęp do linii brzegowej i/lub nielegalnych pomostów, po otrzymaniu informacji od podmiotów zewnętrznych (osoby fizyczne, gmina, związek wędkarski) lub innych jednostek organizacyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (PGW WP). Pracownicy ZZ i nadzorów wodnych (NW) przeprowadzali wizje terenowe, pomimo że zgodnie z ustawą – Prawo wodne jednostki te nie posiadały uprawnień kontrolnych. Nieprzeprowadzanie takich kontroli przez pracowników Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, a także stosunkowo niewielka liczba kontroli zrealizowanych przez pracowników regionalnych zarządów gospodarki wodnej skutkowało brakiem wystarczającego nadzoru w omawianym zakresie. Przyczyną tego stanu jest scentralizowanie kompetencji do kontroli gospodarowania wodami na poziomie krajowym i regionalnym z pominięciem terenowych jednostek organizacyjnych PGW WP, tj. ZZ i NW. Dotychczasowa praktyka zlecania tym jednostkom przeprowadzania wizji terenowych wskazuje na zasadność wyposażenia ich w kompetencje kontrolne, gdyż i tak wykonują one podstawowe czynności, mające na celu ustalenie stanu faktycznego w zakresie sposobu gospodarowania jeziorami.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
3.	Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w Polsce na przykładzie wybranych miast <i>(dział: budownictwo, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne oraz mieszkalnictwo)</i>	P/22/023	Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Dz. U. z 2023 r. poz. 977, ze zm.	Zwiększenie roli Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub dokumentu, który go zastąpi poprzez nadanie mu rangi aktu prawa miejscowego.	Zrealizowany	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy oraz lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. W obowiązującym stanie prawnym (ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – Dz.U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.) Studium nie jest aktem prawa miejscowego (art. 9 ust. 5 tej ustawy). W konsekwencji, ustalenia Studium są wiążące jedynie dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych. Ma to szczególne znaczenie w przypadku kształtowania przestrzeni w gminach na podstawie decyzji o warunkach zabudowy (jedynie 30 % terenów gmin w Polsce objętych jest planami miejscowymi) z uwagi na fakt braku ustawowego powiązania decyzji z ustaleniami Studium. Ustalenia decyzji wynikają z kontekstu otoczenia (z zasady kontynuacji funkcji zabudowy) nie zaś polityki przestrzennej gminy, określonej w Studium. Dodatkowo, na skutek nieprecyzyjnego pojęcia sąsiedztwa, istnieje swoboda sporządzania projektów decyzji, co stwarza ryzyko wprowadzenia chaosu w przestrzeni, skutkuje rozproszeniem zabudowy, uszczupleniem terenów systemu ekologicznego, wysokimi kosztami uzbrojenia terenów, często degradacją krajobrazu. Wyniki kontroli wskazały, że ponad 36 % wydanych decyzji o warunkach zabudowy dla nowych inwestycji mieszkaniowych dotyczyła terenów o przeznaczeniu w Studium innym niż pod nową zabudowę mieszkaniową. Szczególnie widoczne było to na terenach gmin, gdzie wskaźnik objęcia ich powierzchni obowiązującymi planami miejscowymi, wynosił jedynie od 10 % do 30 %. Tam, wystąpiły przypadki w których udział decyzji dla nowych inwestycji mieszkaniowych wydanych na terenach o przeznaczeniu w Studium innym niż pod nową zabudowę mieszkaniową wyniósł nawet ponad 88 %. Nadanie Studium lub dokumentowi, który go zastąpi rangi aktu prawa miejscowego spowoduje, że ustalenia dotyczące kształtowania polityki przestrzennej gminy oraz lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego zawarte w tych dokumentach będą wiążące również przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy. Wyeliminuje to sytuacje realizacji inwestycji niezgodnie z zapisami dokumentów kształtujących zasady gospodarki przestrzennej na terenie gmin. Zwiększona zostanie transparentność zasad kształtowania przestrzeni publicznej. Wyeliminowane zostaną przypadki realizacji inwestycji na terenach cennych przyrodniczo, a przede wszystkim będzie to miało wpływ na ograniczenie kosztów społecznych chaosu przestrzennego, szacowanych na ponad 83 mld zł rocznie związanych z niekontrolowanym rozlewaniem się miast na skutek realizacji inwestycji mieszkaniowych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.
4.	Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w Polsce na przykładzie wybranych miast <i>(dział: budownictwo, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne oraz mieszkalnictwo)</i>	P/22/023	Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym Dz. U. z 2023 r. poz. 977, ze zm.	Podjęcie działań w celu ograniczenia w czasie obowiązywania istniejących dokumentów planistycznych, opracowanych na podstawie dotychczasowych przepisów, poprzez wskazanie terminu do którego muszą być one dostosowane do nowych rozwiązań ustawowych bądź zastąpione nowymi dokumentami.	Zrealizowany	Wyniki kontroli wykazały, że polityka przestrzenna skontrolowanych gmin realizowana była na podstawie nieaktualnych lub częściowo nieaktualnych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Studium). Wystąpiły przypadki realizacji polityki przestrzennej gmin na podstawie dokumentów sporządzonych na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139), w związku z tym w dokumentach tych nie ustalono m.in. indywidualnych wskaźników urbanistycznych, opisujących cechy i parametry przyszłego zagospodarowania terenu. Również w przypadku planów miejscowych, wysoki wskaźnik pokrycia powierzchni gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (mpzp), wynikał najczęściej z objęcia ich powierzchni planami ogólnymi, sporządzonymi na podstawie nieobowiązującej już ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r., co nie gwarantowało ich aktualności i wymagało przeprowadzenia zmian.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
						Było to konsekwencją utrzymania w mocy, na podstawie art. 87 ust 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 ze zm.), Studiów i mpzp uchwalonych po 1 stycznia 1995 r. Wniosek NIK ma na celu wyeliminowanie sytuacji w których wdrożenie polityki przestrzennej gminy, ustalanie warunków zabudowy, regulacji sposobu zagospodarowania nieruchomości, mających na celu zapewnienie przejrzystości i stabilności polityki władz lokalnych oraz służyć zachowaniu ład przestrzennego, następuje na podstawie nieaktualnych dokumentów planistycznych. Prawidłowo realizowana polityka przestrzenna pozwala na efektywne zarządzanie przestrzenią, co przekłada się na wymierne korzyści ekonomiczne, środowiskowe i społeczne. Jasne, jednoznacznie ustalone zasady przyszłego przeznaczenia terenów i sposób ich zagospodarowania są bardzo istotne z punktu widzenia podejmowania decyzji o realizacji konkretnych inwestycji przez inwestorów i mieszkańców.
5.	Realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego zadań dotyczących udostępniania informacji publicznej <i>(dział: administracja publiczna)</i>	P/22/076	Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej Dz. U. z 2022 r. poz. 902.	Najwyższa Izba Kontroli, wnioskuje do Rady Ministrów o podjęcie działań legislacyjnych mających na celu zdefiniowanie w ustawie o dostępie do informacji publicznej definicji legalnej pojęcia „informacja przetworzona”, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, w taki sposób aby można ją było odróżnić od tzw. informacji prostej.	Niezrealizowany	Ustawa o dostępie do informacji publicznej umożliwiła wyróżnienie dwóch kategorii informacji publicznej: „prostą” oraz przetworzoną”. Niemniej jednak, granice między tymi pojęciami są nieostre i nie zostały ustawowo zdefiniowane. Nie zawsze wiadomo, jakie czynności na informacji publicznej podmiot zobowiązany będzie musiał wykonać w trakcie procesu przygotowania do jej udostępnienia. Tym samym, trudności sprawia odróżnienie prostej informacji publicznej, do której dostęp nie zależy od wykazania jakiegokolwiek interesu, czy to faktycznego czy też prawnego, od informacji przetworzonej, której uzyskanie wymaga wystąpienia szczególnej istotności dla interesu publicznego. Taka sytuacja może prowadzić do nadużyć w zakresie dostępu do informacji publicznej, tak po stronie podmiotów zobowiązanych, jak i wnioskodawców. W konsekwencji, niejednoznaczność przepisów w tym zakresie wywołuje konieczność dokonywania wykładni przez zainteresowanych, zarówno podmioty zobowiązane, jak i wnioskodawców. Przy czym, mogą być one niejednolite. Liczba skarg do sądów na odmowę udostępnienia informacji publicznej wskazuje również na rozbieżności w rozumieniu pojęcia „informacji przetworzonej” przez strony postępowania.
6.	Wybrane wydatki spółek z udziałem Skarbu Państwa i fundacji tworzonych przez te spółki oraz gospodarka finansowa i realizacja celów statutowych fundacji tworzonych przez te spółki <i>(dział: finanse publiczne)</i>	P/22/012	Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie jednolitego wzoru formularza sprawozdania z działalności fundacji Dz. U. z 2022 r. poz. 2791	Podjęcie działań w celu zmiany rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie jednolitego wzoru formularza sprawozdania z działalności fundacji w sposób zapewniający korelację danych zawartych w tym sprawozdaniu, z danymi zawartymi w sprawozdaniu finansowym. Dane zawarte w tych sprawozdaniach powinny być prezentowane w sposób przejrzysty i jednoznaczny, niepozostawiający u odbiorcy wątpliwości w ich interpretacji, np. poprzez zapewnienie zgodności układu prezentowanych danych w sprawozdaniu merytorycznym z układem w sprawozdaniu finansowym. Ponadto rozporządzenie powinno zostać uzupełnione o załącznik zawierający wzór sprawozdania merytorycznego w odniesieniu do prezentowanych danych finansowych wraz z instrukcją wypełniania.	Niezrealizowany	Wzór sprawozdania z działalności fundacji zawiera wprowadzone elementy: dane finansowe wymagane powyższym rozporządzeniem, niemniej jednak sposób ich prezentacji jest nieczytelny, w układzie różniącym się od układu prezentowanego w sprawozdaniu finansowym. W konsekwencji w oparciu o prezentowane w sprawozdaniu z działalności dane finansowe nie można przeprowadzić kompleksowej analizy osiągniętych przychodów i kosztów poniesionych przez fundację.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
7.	Postępowanie z zakaźnymi odpadami medycznymi, w tym odpadami wytworzonymi w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 <i>(dział: klimat)</i>	P/22/039	Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, ze zm.	Podjęcie działań mających na celu wprowadzenie zmian w art. 27 ust. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, umożliwiających wytwórcom zakaźnych odpadów medycznych uzyskanie potwierdzenia unieszkodliwienia tych odpadów poprzez ich termiczne przekształcenie.	Niezrealizowany	Do 5 września 2019 r. podmioty unieszkodliwiające zakaźne odpady medyczne przekazywały do kontrolowanych szpitali dokument potwierdzający ich unieszkodliwienie w spalarniach odpadów. Po tym terminie nie był on już wymagany. Jednakże nadal obowiązywała regulacja zawarta w art. 27 ust. 5 ustawy o odpadach, zgodnie z którą odpowiedzialność wytwórcy za zakaźne odpady medyczne ustaje z chwilą dokonania unieszkodliwienia tych odpadów przez następnego posiadacza odpadów przez termiczne przekształcenie w spalarni odpadów niebezpiecznych. Pomimo tego kontrolowane szpitale nie występowały do podmiotów, którym przekazywały te odpady o informację potwierdzającą unieszkodliwienie przekazywanych zakaźnych odpadów medycznych. Tym samym w szpitalach nie dysponowano wiedzą o sposobie zagospodarowania wytworzonych zakaźnych odpadów medycznych, pomimo że odpowiedzialność szpitali za te odpady ustawała dopiero po ich termicznym przekształceniu.
8.	Udostępnianie informacji publicznej przez jednostki administracji rządowej <i>(dział: administracja publiczna)</i>	P/22/003	Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej Dz. U. z 2022 r. poz. 902	Doprecyzowanie przepisów art. 16 ustawy o dostępie do informacji publicznej poprzez określenie terminu w jakim wydaje się decyzję o odmowie udostępnienia informacji publicznej oraz decyzję o umorzeniu postępowania.	Niezrealizowany	W wyniku kontroli NIK stwierdziła, że w niektórych przypadkach organy władzy publicznej uznawały, że skoro art. 16 ust. 2 ustawy o dostępie do informacji publicznej stanowi, że do decyzji o odmowie udostępnienia informacji publicznej lub do decyzji o umorzeniu postępowania stosuje się przepisy Kpa, a ustawodawca nie określił w ustawie o dostępie do informacji publicznej terminu na wydanie takich decyzji, to termin ten także wynika z Kpa. Problematyka ta była przedmiotem rozstrzygnięć sądów administracyjnych, które w ostatnich latach wskazują, że decyzja o odmowie udostępnienia informacji publicznej i o umorzeniu postępowania winna być wydana w terminie określonym w art. 13 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej. Pomimo tego w dalszym ciągu zdarzają się sytuacje, w których organy władzy publicznej przy wydawaniu przedmiotowych decyzji nie stosują się do dyspozycji art. 13 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej dotyczącej terminu udostępnienia informacji publicznej.
9.	Udostępnianie informacji publicznej przez jednostki administracji rządowej <i>(dział: administracja publiczna)</i>	P/22/003	Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej Dz. U. z 2022 r. poz. 902	Doprecyzowanie art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (dalej: udip) poprzez wskazanie, że termin wskazany w tym przepisie na udostępnienie informacji publicznej na wniosek dotyczy również sytuacji innych niż udostępnienie informacji publicznej, w tym m.in. poinformowania wnioskodawcy, że: <ul style="list-style-type: none"> – przedmiot wniosku nie obejmuje informacji publicznej w rozumieniu udip, – żądana informacja została już udostępniona w BIP lub portalu danych, – organ nie posiada informacji, o której mowa we wniosku, – zastosowanie mają przepisy posiadające pierwszeństwo (art. 1 ust. 2 udip). 	Niezrealizowany	W wyniku kontroli NIK stwierdziła przypadki niepoinformowania wnioskodawców przez organ zobowiązany do udostępnienia informacji publicznej, że: informacja publiczna została już udostępniona w domenie publicznej, organ nie posiada żądanej informacji czy też wniosek nie dotyczy informacji o tym charakterze. Z utrwalonej linii orzeczniczej wynika, że w takiej sytuacji organy zobowiązane do udostępnienia informacji publicznej winny poinformować wnioskodawcę, w terminie wskazanym w art. 13 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej, o przyczynach nieudostępnienia informacji publicznej. Pojęcie udostępnienie informacji publicznej często rozumiane jest wyłącznie jako odnoszące się do sytuacji, w której organ udostępniła żadaną informację publiczną. Stąd też wnioskodawcy, którzy nie otrzymali odpowiedzi na swój wniosek o informację i nie znają przyczyn nieudostępnienia żądanej informacji, mogą wystąpić ze skargą na bezczynność organu zobowiązanego do udostępnienia informacji publicznej.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
10.	Wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 <i>(dział: zabezpieczenie społeczne)</i>	P/22/055	Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży Dz. U. poz. 150 – uchylone z dniem 22 grudnia 2023 r. (nowe) rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2024 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. poz. 169) – weszło w życie z dniem 10 lutego 2024 r.	Zmiana rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, w celu wprowadzenia obowiązku przekazywania decyzji administracyjnej starosty o skierowaniu do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, do wiadomości kierownikowi ośrodka pomocy społecznej, który przedłożył staroście wniosek osoby ubiegającej się o skierowanie do takiej placówki.	Niezrealizowany	Do Ośrodków Pomocy Społecznej wpływały wnioski osób ubiegających się o skierowanie do domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (dalej: „dom dla matek”). Po skompletowaniu niezbędnych dokumentów poświadczających sytuację życiową danej osoby, OPS przekazywały sprawy właściwemu do wydania decyzji staroście. Po wysłaniu dokumentacji do starosty, OPS nie zawsze był powiadamiany o dalszym procedowaniu spraw i o rozstrzygnięciach zawartych w decyzjach starosty, np. o przyznaniu okresu pobytu w domu dla matek czy ustaleniu wysokości opłaty. Decyzje przesyłane były jedynie do domu dla matek i do wnioskodawcy. Wnioskowane przez NIK wprowadzenie obowiązku przekazywania decyzji starosty o skierowaniu do domu dla matek, do wiadomości kierownikowi OPS, który przedłożył staroście wniosek osoby ubiegającej się o skierowanie do takiej placówki, zapewni możliwość monitorowania sytuacji osób, które wnioskowały o przyznanie pomocy i usprawni realizację przez OPS zadań w tym zakresie.
11.	Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. Analiza wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2022 r. <i>(dział: finanse publiczne)</i>	P/23/001	Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników Dz. U. z 2023 r. poz. 343, (dalej: ustawa o komercjalizacji)	Ograniczenie zadań Funduszu Reprywatyzacji do zadań, do jakich fundusz ten został pierwotnie powołany, tj. związanych z zaspokajaniem roszczeń reprywatyzacyjnych oraz przeniesienie pozostałych zadań do Funduszu Inwestycji Kapitałowych, a w przypadku pozostawienia zadań Funduszu Reprywatyzacji w obecnym kształcie zmiana dysponenta tego funduszu i ustanowienie nim Prezesa Rady Ministrów.	Niezrealizowany	Przedmiotowy wniosek został sformułowany w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2022 r. ze względu na uwagi i wnioski sformułowane w informacji o wynikach kontroli „Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. w części 19; Budżet, finanse publiczne i instytucje finansowe oraz wykonanie planu finansowego Funduszu Reprywatyzacji” (KBF.430.2.2023 r.; Nr ewid. 38/2023 r./P/23/001/KBF). Najwyższa Izba Kontroli w ww. informacji o wynikach kontroli wskazała m.in., że jakkolwiek koszty i rozchody Funduszu Reprywatyzacji ponoszone są na podstawie obowiązujących przepisów prawa, to od kilku lat w znaczącej większości nie są one związane z celem, do jakiego ten fundusz został pierwotnie powołany, tj. zaspokajaniem roszczeń reprywatyzacyjnych. Decyzje o objęciu lub nabyciu akcji/udziałów oraz udzieleniu pożyczek ze środków Funduszu Reprywatyzacji są podejmowane przez Prezesa Rady Ministrów, a rola dysponenta tego funduszu w tym zakresie ograniczona została w zasadzie do opiniowania wniosków i projektów umów oraz realizacji dyspozycji wypłaty środków. W polskim porządku prawnym nie powinny funkcjonować dwa państwowe fundusze celowe (tj. Fundusz Reprywatyzacji i Fundusz Inwestycji Kapitałowych), których środki są przeznaczane na realizację <i>de facto</i> tych samych zadań tj. na nabywanie lub obejmowanie akcji/udziałów przez Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Rady Ministrów. Niemniej, mając na uwadze kolejną nowelizację art. 69h ust. 1 ustawy o komercjalizacji skutkującą tym, iż w 2023 r. środki Funduszu Reprywatyzacji mogą być nadal przeznaczane na nabywanie lub obejmowanie przez Skarb Państwa, reprezentowany przez Prezesa Rady Ministrów, akcji/udziałów w spółkach, jak również brzmienie art. 56 ust. 4d1 ustawy o komercjalizacji oraz znaczne kwoty środków Funduszu Reprywatyzacji przeznaczane na udzielanie pożyczek przez Skarb Państwa, reprezentowany przez Prezesa Rady Ministrów, NIK dodatkowo wskazała na potrzebę zmiany dysponenta tego funduszu i ustanowienia nim Prezesa Rady Ministrów, a nie jak dotychczas ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
12.	Działania zapobiegawcze i naprawcze podejmowane w związku z wystąpieniem szkód w środowisku <i>(dział: środowisko)</i>	P/22/071	Sposób wykonywania oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska oraz referencyjne metodyki modelowania rozprzestrzeniania substancji w glebie, ziemi i wodach gruntowych (podstawa prawna: art. 101p ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, ze zm.)	Określenie, w drodze rozporządzenia, sposobu wykonywania oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska oraz referencyjnych metodyk modelowania rozprzestrzeniania substancji w glebie, ziemi i wodach gruntowych, zgodnie z delegacją wskazaną w art. 101p ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.	Niezrealizowany	W okresie objętym kontrolą żaden z regionalnych dyrektorów ochrony środowiska nie zidentyfikował sytuacji, w których konieczne było natychmiastowe podjęcie działań zapobiegawczych lub naprawczych z uwagi na zagrożenie dla zdrowia ludzi lub możliwość zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku (art. 16 pkt 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, Dz. U. z 2020 r. poz. 2187). Regionalni dyrektorzy wskazali, że bez określenia jednolitych kryteriów i sposobu dokonywania oceny występowania znaczącego zagrożenia szkodą nie jest możliwa jednoznaczna ocena wpływu zdarzenia i skali oddziaływania na zdrowie ludzi oraz środowisko. Zdaniem NIK istotny wpływ na obiektywizację procesu oceny zagrożeń miałoby wydanie przez ministra właściwego do spraw klimatu w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia stosownego rozporządzenia, do czego zostali upoważnieni w art. 101p ust. 3 ustawy Prawo ochrony środowiska już w 2001 r. Rozporządzenie takie jednak nie zostało jeszcze wydane. Przepis art. 16 pkt 2 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie jest zatem przepisem martwym i do tej pory nie dążono do jego zmiany.
13.	Działania zapobiegawcze i naprawcze podejmowane w związku z wystąpieniem szkód w środowisku <i>(dział: administracja publiczna)</i>	P/22/071	Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne Dz. U. z 2021 r. poz. 1990, ze zm.	Podjęcie działań w celu nadania regionalnym dyrektorom ochrony środowiska w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne uprawnień do bezpośredniego dostępu do danych ewidencji gruntów i budynków prowadzonej przez starostów.	Niezrealizowany	Przy ustalaniu stron prowadzonych postępowań w sprawie zgłoszenia zagrożenia szkodą lub szkody w środowisku regionalni dyrektorzy ochrony środowiska korzystali z danych zawartych w ewidencjach gruntów i budynków, prowadzonych przez starostów. Regionalne dyrekcje ochrony środowiska nie posiadają ustawowego dostępu do danych zawartych w ewidencjach gruntów i budynków i każdorazowo zmuszeni byli do występowania z wnioskiem do starosty o udostępnienie stosownych danych. Taki sposób postępowania znacznie wydłużał działanie, co w przypadku zagrożenia szkodą czy szkody w środowisku może skutkować pogorszeniem stanu środowiska. Ponadto zidentyfikowano też przypadki pobierania przez starostwa opłat za udostępnienie danych z ewidencji gruntów i budynków.
14.	Zasady dzierżawy i sprzedaży nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa <i>(dział: rozwój wsi)</i>	P/22/035	Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa Dz. U. z 2022 r. poz. 2329, ze zm.	Podjęcie działań w celu uregulowania w ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa zasad poddzierżawy nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa z uwzględnieniem zasad dzierżawy określonych w tej ustawie, ze względu na społeczne znaczenie rozdysponowywania tych nieruchomości, w tym ochronę i rozwój gospodarstw rodzinnych.	Niezrealizowany	W kontroli doraźnej I/22/004 „Poddzierżawa nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa”, której wyniki zostały zawarte w informacji o wynikach kontroli P/22/035 „Zasady dzierżawy i sprzedaży nieruchomości rolnych Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa” stwierdzono nieprawidłowości dotyczące poddzierżawy nieruchomości rolnych Zasobu WRSP, polegające m.in. na naruszeniu przepisów wewnętrznych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR), regulujących zasady wyrażania zgód na poddzierżawę nieruchomości rolnych Zasobu. Przesłanki uzasadniające wyrażenie zgody na poddzierżawę zostały sformułowane w sposób ogólny w przepisach wewnętrznych Dyrektora Generalnego KOWR. Instytucja poddzierżawy w przeciwieństwie do dzierżawy nie została uregulowana w ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (gnrsp). NIK zwróciła uwagę, że podstawową formą gospodarowania nieruchomościami rolnymi Zasobu WRSP jest dzierżawa, a poddzierżawa nie powinna stanowić pominięcia zasad rozdysponowania nieruchomości Zasobu określonych w art. 39 ustawy gnrsp, np. przeprowadzenia przetargu na dzierżawę nieruchomości, udziału rolników indywidualnych w przetargu ze względu na miejsce zamieszkania w gminie, w której położona jest nieruchomość. Wyrażanie zgód na poddzierżawę powinno odbywać się z poszanowaniem tych zasad, tak aby praktyka ta nie stała się sposobem na obejście ustawy gnrsp. Stwierdzone w zakresie poddzierżawy nieprawidłowości, zdaniem NIK mogły wynikać z nieuregulowania w tej ustawie uwarunkowań wyrażania zgody na zawarcie przez dzierżawcę umowy poddzierżawy, a także z braku szczegółowych uregulowań wewnętrznych w tym zakresie. Uregulowanie tej instytucji w ustawie gnrsp z uwzględnieniem zasad dzierżawy określonych w tej ustawie będzie istotne ze względu na społeczne znaczenie rozdysponowywania tych nieruchomości, w szczególności ochronę i rozwój gospodarstw rodzinnych, a tym samym może oddziaływać na stabilizowanie mechanizmów oddziałujących na ustrój rolny.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
15.	Zlecenie usług medycznych przez szpitale publiczne (dział: zdrowie)	P/22/046	Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej Dz. U. z 2023 r. poz. 991, ze zm.	Podjęcie działań w celu uregulowania norm czasu udzielania świadczeń zdrowotnych przez personel medyczny zatrudniony na podstawie umów cywilno-prawnych.	Niezrealizowany	Osoby świadczące pracę na podstawie umów innych niż umowa o pracę wykonują zadania w wymiarze godzinowym znacząco przekraczającym czas pracy dla osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, co rodzi ryzyko nieprawidłowego wykonywania zadań. W trakcie kontroli ustalono, że na 134 badane przypadki 30 lekarzy i trzech ratowników medycznych pełniło dyżury medyczne nieprzerwanie dłużej niż 40 godzin. W skrajnych przypadkach lekarze dyżurowali bez przerwy przez 124 godziny (ponad pięć dób). Sytuacja taka dotyczyła pełnionych dyżurów w oddziale anestezjologii i intensywnej terapii, oddziale wewnętrznym, szpitalnym oddziale ratunkowym oraz zespołach ratownictwa medycznego. Ponadto lekarze ci, niebędący pracownikami jednostki, nie korzystali z co najmniej 11-godzinnej przerwy, przysługującej pracownikom w każdej dobie, stosownie do art. 97 ust. 1 i 2 ustawy o działalności leczniczej. Zmiana przepisów powinna zapewnić udzielanie świadczeń zdrowotnych przez osoby, które nie przekraczają norm czasu pracy oraz którym zapewniono wymagane okresy odpoczynku od pracy.
16.	Zlecenie usług medycznych przez szpitale publiczne (dział: zdrowie)	P/22/046	Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej Dz. U. z 2023 r. poz. 991, ze zm.	Podjęcie działań w celu zmiany (korekty) art. 27 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej w celu przywrócenia prawidłowej redakcji przepisu i odzwierciedlenia intencji ustawodawcy oraz umożliwienia kwestionowania zmian w postanowieniach umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych.	Niezrealizowany	Analiza stanu prawnego wykazała niespójność językową wskazywanego przepisu ustawy o działalności leczniczej, przez co brzmienie przepisu nie odzwierciedla intencji ustawodawcy oraz ogranicza możliwość kwestionowania zmian w postanowieniach umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych. Korekta brzmienia przepisu służyć będzie zabezpieczeniu interesów podmiotów leczniczych udzielających zamówienia na udzielanie świadczeń zdrowotnych.
17.	Zasoby kadry medycznej w systemie ochrony zdrowia (dział: zdrowie)	P/22/047	Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o konsultantach w ochronie zdrowia Dz. U. z 2022 r. poz. 2524, ze zm.	Przygotowanie projektu zmiany przepisów o konsultantach w ochronie zdrowia, tak aby zmniejszyć liczbę przekazywanych przez konsultantów krajowych opinii i raportów celem lepszego wykorzystania materiałów przesyłanych obecnie przez konsultantów.	Niezrealizowany	Zmiana powinna zmniejszyć obciążenie konsultantów w ochronie zdrowia obowiązkami, które w ograniczony sposób są wykorzystywane w funkcjonowaniu organów. W procesie przygotowania postępowań kwalifikacyjnych do specjalizacji w trybie rezydentury Minister Zdrowia wykorzystywał w ograniczonym stopniu opinie konsultantów krajowych o potrzebach kadrowych w zawodach lekarza i lekarza dentystry, wskazane w art. 10 ust. 1 pkt 5 ustawy o konsultantach w ochronie zdrowia. Ponadto wskazywał konsultantom krajowym termin przekazania ww. opinii późniejszy niż 45 dni przed rozpoczęciem postępowania.
18.	Zasoby kadry medycznej w systemie ochrony zdrowia (dział: zdrowie)	P/22/047	Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej Dz. U. z 2023 r. poz. 991, ze zm.	Zainicjowanie zmiany obowiązującego stanu prawnego w taki sposób, by normy czasu pracy oraz prawo do odpoczynku było ustalone w odniesieniu do pracownika (osoby) i uwzględniało łączny czas wykonywania obowiązków u świadczeniodawców w ramach publicznego systemu opieki zdrowotnej, niezależnie od liczby i formy zawartych umów, oraz podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do określenia w ustawie o działalności leczniczej maksymalnego dopuszczalnego nieprzerwanego czasu pracy personelu medycznego, celem wyeliminowania przypadków nadmiernie długiego czasu udzielania świadczeń zdrowotnych przez lekarzy zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych.	Niezrealizowany	W ocenie NIK, to, że lekarzy udzielających świadczeń na podstawie umów cywilnoprawnych nie dotyczą gwarantowane w Kodeksie pracy i w ustawie o działalności leczniczej minimalne normy odpoczynku pracowników nie oznacza, że ich możliwości psychofizyczne są większe niż lekarzy zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Przepisy o czasie pracy powinny mieć zastosowanie do wszystkich form zatrudnienia. W 21 podmiotach leczniczych (68 %) wystąpiły przypadki niezapewnienia co najmniej 11 godzin nieprzerwanego wypoczynku dobowego personelowi medycznemu zatrudnionemu na podstawie umów o pracę i jednocześnie na podstawie umów cywilnoprawnych lub wyłącznie na podstawie umów cywilnoprawnych. Ponadto w ośmiu podmiotach leczniczych wystąpiły przypadki przekroczenia maksymalnej tygodniowej normy czasu pracy wynoszącej przeciętnie 48 godzin na tydzień. Wprowadzenie jednolitych norm będzie służyć poprawie bezpieczeństwa pacjentów.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
19.	Zasoby kadry medycznej w systemie ochrony zdrowia (dział: zdrowie)	P/22/047	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych Dz. U. z 2022 r. poz. 2561, ze zm.	Uzupełnienie regulacji ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych o definicję podwykonawcy umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, o której mowa w art. 133 ustawy.	Niezrealizowany	Realizacja wniosku pokontrolnego NIK doprowadziła do wykreślenia z rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej definicji podwykonawcy takiej umowy. Wniosek NIK zmierzał jednak do zdefiniowania tego terminu na poziomie ustawy. Ustawodawca nie zdefiniował jednak tego pojęcia. W toku kontroli przeprowadzonej w 15 z 31 podmiotów leczniczych stwierdzono przypadki łączenia różnych form zatrudnienia (udzielania świadczeń zdrowotnych) w tym samym miejscu i tego samego rodzaju, na podstawie kilku stosunków prawnych, w tym umowy cywilnoprawnej zawartej z podmiotem zewnętrznym świadczącym usługi dla podmiotu leczniczego i/lub umów cywilnoprawnych zawartych przez podmiot z własnymi pracownikami lub jednoosobowymi praktykami lekarskimi bądź pielęgniarskimi prowadzonymi przez tych pracowników. Brak zdefiniowania pojęcia „podwykonawcy” prowadzi do przyznawania takiego statusu osobom świadczącym pracę na podstawie wszystkich stosunków prawnych innych niż umowa o pracę, co ogranicza możliwość świadczenia pracy dla różnych świadczeniodawców, a nie było intencją ustawodawcy. Zdefiniowanie pojęcia podwykonawcy pozwoli na odczytywanie prawidłowej normy prawnej wynikające z art. 133 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
20.	Zasoby kadry medycznej w systemie ochrony zdrowia (dział: zdrowie)	P/22/047	Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej Dz.U. z 2022 r. poz. 2702, ze zm.	Wprowadzenie systemu akredytacji organizatorów kształcenia obejmującego wszystkie rodzaje kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych	Niezrealizowany	Wprowadzenie systemu akredytacji przewidziane zostało w dokumencie strategicznym „Polityka Wieloletnia Państwa na rzecz Pielęgniarstwa i Położnictwa w Polsce”. Wypracowanie akredytacji dla wszystkich rodzajów kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych zaplanowano do realizacji w latach 2018–2022. W toku kontroli ustalono, że nie przygotowano systemu akredytacji organizatorów kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych. Akredytacja miała wpłynąć na poprawę jakości kształcenia podyplomowego.
21.	Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane przez samorządy województw (dział: zabezpieczenie społeczne)	P/22/032	ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Dz. U. z 2023 r. poz. 100, ze zm.	Podjęcie działań legislacyjnych mających na celu określenie w art. 35 ust. 1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zakresu informacji o prowadzonej działalności, okresu, którego ma ona dotyczyć i terminu jej przedstawienia Pełnomocnikowi.	Niezrealizowany	W czterech z pięciu skontrolowanych województw nie realizowano zadania określonego w art. 35 ust. 1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji, polegającego na opracowywaniu i przedstawianiu Pełnomocnikowi (odpowiedzialnemu za sprawowanie nadzoru nad zadaniami wynikającymi z ustawy o rehabilitacji) informacji o prowadzonej działalności w ramach ustawy o rehabilitacji, co w opinii NIK osłabia nadzór sprawowany przez Pełnomocnika nad realizacją zadań realizowanych przez samorządy wojewódzkie na rzecz osób niepełnosprawnych, a także uniemożliwia planowanie wdrażania nowych rozwiązań legislacyjnych oraz niesie ryzyko nierzetelnego opracowywania programów Rady Nadzorczej PFRON dla tych jednostek. Zadania nie realizowano, gdyż przepisy ustawy nie precyzowały terminu przekazania oraz okresu, którego miałyby dotyczyć informacja, a Pełnomocnik nie zwracał się do samorządów w tej sprawie.
22.	Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane przez samorządy województw (dział: zabezpieczenie społeczne)	P/22/032	Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Dz. U. z 2023 r. poz. 100, ze zm.	Podjęcie działań legislacyjnych mających na celu zobowiązanie wojewodów do przekazywania informacji o nadaniu lub utracie przez organizatorów statusu zakładu aktywności zawodowej właściwym jednostkom samorządów województw.	Niezrealizowany	Samorządy województw przekazują dofinansowania kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej (ZAZ). W przypadkach utraty przez organizatora statusu ZAZ (organem nadającym status ZAZ jest właściwy wojewoda), kwota dofinansowania kosztów tworzenia i działania ZAZ podlega zwrotowi do PFRON. W wyniku czynności podjętych przez kontrolerów NIK w trybie art. 51 ustawy o NIK, Dyrektor MCPS (jednostka samorządu wojewódzkiego) pozyskał wiedzę o utracie statusu ZAZ przez jednego z organizatorów oraz skutecznie potwierdził tę informację uzyskując od Wojewody Mazowieckiego kopię stosownej decyzji. W konsekwencji braku rozwiązań zobowiązujących wojewodów do przekazywania informacji o nadaniu lub utracie przez organizatorów statusu zakładu aktywności zawodowej właściwym jednostkom samorządów województw, organizator bezprawnie gospodarował środkami publicznymi w znacznej kwocie.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
23.	Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane przez samorządy województw <i>(dział: zabezpieczenie społeczne)</i>	P/22/032	Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej Dz. U. z 2021 r. poz. 1934	Wprowadzenie zmian w rozporządzeniu w sprawie zakładów aktywności zawodowej zmierzających do określenia w § 10 rozporządzenia terminu na dokonanie rozliczenia rocznego wykorzystania środków Funduszu przez właściwą jednostkę organizacyjną samorządu województwa.	Niezrealizowany	Brak odpowiedniego uregulowania w przepisach kwestii terminu składania przez samorządy województw sprawozdań Sp-W i przyjęty przez PFRON termin wypłaty zaliczek w styczniu danego roku skutkowało tym, że niedotrzymywany był wskazany w § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) termin przekazania środków Funduszu na rachunek bankowy organizatora ZAZ (do 15 dnia miesiąca rozpoczynającego pierwsze półrocze), mimo przekazywania przez PFRON środków w terminach nie dłuższych niż 14 dni od dnia złożenia wniosku przez samorządy województw, zgodnie z § 7 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2013 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1605, ze zm.). Taka sytuacja utrudnia bieżące finansowanie przez samorządy województw zadań wynikających z rozporządzenia w sprawie ZAZ.
24.	Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane przez samorządy województw <i>(dział: zabezpieczenie społeczne)</i>	P/22/032	Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej Dz. U. z 2021 r. poz. 1934	Wprowadzenie zmian w rozporządzeniu w sprawie zakładów aktywności zawodowej zmierzających do zdefiniowania pojęcia „zajęcia rehabilitacyjne”, o którym mowa w § 12 rozporządzenia poprzez np. utworzenie katalogu zawierającego rodzaje zajęć rehabilitacyjnych	Niezrealizowany	Zajęcia rehabilitacyjne, o których mowa w § 12 rozporządzenia w sprawie zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) nie zostały zdefiniowane, przez co zakłady dowolnie interpretowały to pojęcie. Zajęcia rehabilitacyjne obejmowały więc m.in.: szkolenia, doradztwo zawodowe, spotkania społeczności, konsultacje z pielęgniarką, treningi aerobowe, muzykoterapię, edukację zdrowotną, zajęcia sportowe, ćwiczenia usprawniające, oporowe, oddechowe, wzmacniające oraz relaksacyjne, rozmowy terapeutyczne, masaże lecznicze, zajęcia logopedyczne, poradnictwo psychologiczne, wyjścia na basen i spotkania integracyjne. W opinii NIK taka dowolność interpretacyjna prowadzi do obniżenia jakości świadczonych w ZAZ usług rehabilitacyjnych, gdyż każde zdarzenie z udziałem uczestnika ZAZ może zostać uznane przez organizatora za zajęcia rehabilitacyjne. Wymaga to zdefiniowania w rozporządzeniu w sprawie ZAZ rodzajów aktywności mogących stanowić zajęcia rehabilitacyjne. Pozwoli to uniknąć uznawania przez organizatorów ZAZ dowolnych aktywności (w tym również zawodowych) za realizację obowiązku zorganizowania zajęć rehabilitacyjnych.
25.	Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane przez samorządy województw <i>(dział: zabezpieczenie społeczne)</i>	P/22/032	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym Dz. U. z 2019 r. poz. 1605, ze zm.	Wprowadzenie zmian w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym, które umożliwią samorządom wojewódzkim i powiatowym planowanie i zlecanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w okresie wieloletnich, np. poprzez wprowadzenie przepisów zbliżonych do treści § 9 ust. 2b rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 6 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia zadań samorządu województwa, które mogą być dofinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, dotyczącego realizacji robót budowlanych, zgodnie z którym zawarcie umowy na okres dłuższy niż 1 rok budżetowy wymaga zgody sejmiku województwa w postaci uchwały.	Niezrealizowany	Przyczyną krótkotrwałych projektów były m.in. możliwość ogłoszenia konkursów dopiero po podziale środków przez sejmiki wojewódzkie, który następował po przekazaniu przez PFRON informacji o kwocie wyliczonej wg algorytmu. Ponadto w obowiązujących przepisach brak jest delegacji umożliwiającej realizację projektów wieloletnich (co ma miejsce w przypadku robót budowlanych). Zdaniem NIK, zbyt krótki okres realizacji projektów nie pozwalał na projektowanie działań trwałych i efektywnych oraz niekorzystnie wpływał na jakość realizowanych przez organizację pozarządowe zadań. Ponadto należy podać w wątpliwość skuteczność rehabilitacji zawodowej i społecznej prowadzonej przez trzy do czterech miesięcy w skali roku, podczas gdy powinna ona mieć charakter permanentny. W ciągłości rehabilitacji ważne jest, aby działania z zakresu rehabilitacji medycznej, zawodowej i społecznej prowadzone były w sposób harmonijny i uzupełniający się, stanowiąc spójną, jednorodną całość. Warto zauważyć, że tak widziana rehabilitacja realizuje zasadę leczenia człowieka, a nie tylko jego chorego narządu lub choroby.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
26.	Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. Analiza wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2022 r. <i>(działy: budżet, finanse publiczne)</i>	P/23/001	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.; ustawy dotyczące funduszy utworzonych w Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK), w tym m.in. Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w ustawie z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. poz. 568, ze zm.	Włączenie planów finansowych funduszy obsługiwanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego do ustawy budżetowej.	Niezrealizowany	W 2022 r. w Banku Gospodarstwa Krajowego utworzono kolejne fundusze finansujące zadania publiczne, które nie podlegały rygorom ustawy o finansach publicznych. Za koniec 2022 r. Bank Gospodarstwa Krajowego prowadził obsługę 20 funduszy (w tym 11 utworzonych po 2019 r.), których łączne wpływy wyniosły 104 mld zł, a wydatki 106,6 mld zł. Obie te wielkości stanowiły około 3,5 % produktu krajowego brutto. Wydatki poniesione ze środków funduszy prowadzonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego odpowiadały wielkości 21 % wydatków budżetu państwa. Niemal 44 % wydatków funduszy (46,4 mld zł) zrealizowano z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19. W wystąpieniu pokontrolnym KBF.410.004.01.2022 r. (z kontroli P/22/007 – Realizacja zadań finansowanych z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19) skierowanym do Prezesa Rady Ministrów został sformułowany wniosek pokontrolny o włączenie Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w zakres sektora finansów publicznych, w tym ustalenie temu funduszowi odpowiedniej formy i sposobu finansowania. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli istnieje konieczność podjęcia działań w celu przywrócenia ustawie budżetowej roli podstawowego aktu zarządzania finansami państwa, odzwierciedlającego dochody i wydatki państwa, co zapewni, że będzie ona podstawowym narzędziem prezentującym stan nierównowagi finansów publicznych i sprawowania kontroli nad procesami zachodzącymi w obszarze tych finansów. W szczególności do ustawy budżetowej włączone powinny być plany finansowe funduszy obsługiwanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.
27.	Wykonanie budżetu państwa w 2022 r. Analiza wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2022 r. <i>(działy: budżet, finanse publiczne)</i>	P/23/001	Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o systemie instytucji rozwoju Dz. U. z 2023 r. poz. 1103, ze zm. oraz inne ustawy stanowiące o możliwości przekazania skarbowych papierów wartościowych, w szczególności tzw. ustawa o budżetowej (tj. ustawa o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na dany rok), a także ustawy dotyczące funduszy utworzonych w Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK), w tym m.in. Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w ustawie z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. poz. 568, ze zm.	Podjęcie prac legislacyjnych mających na celu zaprzestanie redystrybuowania środków na finansowanie zadań państwa poza ustawą budżetową lub w formie skarbowych papierów wartościowych oraz przywrócenie budżetowi państwa rangi centralnego planu finansowego państwa zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.	Niezrealizowany	W 2022 r. w dalszym ciągu stosowano wykorzystywane w latach poprzednich sposoby wydatkowania środków publicznych z pominięciem budżetu państwa. W pierwszej kolejności wymienić tu należy przekazywanie niektórym podmiotom skarbowych papierów wartościowych, co pozwalało na wykazanie niższych wydatków i deficytu budżetu państwa, mimo wzrostu wielkości długu Skarbu Państwa. Działania te prowadziły do obniżenia rangi budżetu państwa, któremu Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawa o finansach publicznych nadały pozycję centralnego planu finansowego państwa. Przeprowadzenie emisji obligacji skarbowych z przeznaczeniem ich nieodpłatnego przekazania podmiotom uprawnionym na podstawie ustaw pozwoliło uniknąć finansowania tych podmiotów poprzez wydatki, które powiększyłyby deficyt budżetu państwa i potrzeby pożyczkowe netto budżetu państwa w 2022 r. O ile w latach 2016–2017 obligacje skarbowe nieodpłatnie otrzymał jedynie Bank Gospodarstwa Krajowego (3000 mln zł i 5000 mln zł), to od 2019 r. operacje te były przeprowadzane regularnie i dotyczyły coraz szerszej grupy podmiotów, a ich skala istotnie wzrosła. W latach 2019–2022 wartość przekazanych obligacji wzrosła ponad czterokrotnie z poziomu 5860 mln zł w 2019 r. do 25 777,9 mln zł w 2022 r. NIK wskazała ponadto, iż finansowanie zadań publicznych za pośrednictwem funduszy obsługiwanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego oraz za pośrednictwem Polskiego Funduszu Rozwoju S.A. pozwala na dowolne kształtowanie deficytu budżetu państwa. Uzasadnione byłoby ujmowanie w ustawie budżetowej środków na zadania finansowane z funduszy prowadzonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego i na zadania publiczne realizowane przez Polski Fundusz Rozwoju S.A. Co do zasady, zadania te powinny być finansowane bezpośrednio z budżetu państwa, za czym przemawiają między innymi argumenty ekonomiczne.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
						W kontekście zadłużenia funduszy pozabudżetowych obsługiwanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego (w szczególności: Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, a od 2022 r. także Funduszu Pomocy i Funduszu Wsparcia Sił Zbrojnych) oraz Polskiego Funduszu Rozwoju S.A., realizujących od 2020 r. zadania publiczne, NIK podniosła, iż podmioty te w latach 2020–2022 wyemitowały obligacje lub zaciągnęły kredyty o łącznej wartości 240,3 mld zł, w tym w 2022 r. o wartości 25,6 mld zł. Wykup obligacji Banku Gospodarstwa Krajowego wyemitowanych w celu zapewnienia środków funduszom pozabudżetowym, spłata kredytów zaciągniętych na ich finansowanie oraz wykup obligacji Polskiego Funduszu Rozwoju S.A. objęte są, wraz z bieżącymi kosztami obsługi tych zobowiązań, gwarancjami Skarbu Państwa. Udzielenie tych gwarancji nie zostało jednak objęte limitami określonymi w ustawie budżetowej, co oznacza brak kontroli Parlamentu nad potencjalnymi zobowiązaniami Skarbu Państwa.
28.	Wynajmowanie i zbywanie przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych nieruchomości na rzecz pracowników, członków ich rodzin i innych uprawnionych osób <i>(dział: środowisko)</i>	D/22/503	Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach Dz. U. z 2023 r. poz. 1356, ze zm.	Podjęcie działań mających na celu wprowadzenie zmian legislacyjnych, polegających na określeniu nowych zasad przyznawania bezpłatnego mieszkania dla uprawnionych pracowników Lasów Państwowych, poprzez uzależnienie prawa do lokalu od przesłanki nieposiadania przez tego pracownika lokalu mieszkalnego, który byłby położony na terenie leśnictwa, w którym wykonuje pracę lub na terenie sąsiedniego leśnictwa.	Niezrealizowany	W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, wynikające z art. 46 ust. 1 pkt 2 i ust. 4 ustawy o lasach, prawo do bezpłatnego mieszkania, lub w przypadku jego braku prawo do równoważnika pieniężnego, niezależnie od sytuacji mieszkaniowej pracownika Lasów Państwowych, stanowi nieuzasadnione obciążenie finansowe tej jednostki. Zdaniem Izby obowiązek przyznania bezpłatnego mieszkania przez Lasy Państwowe powinien materializować się w sytuacji braku posiadania nieruchomości mieszkalnej przez pracownika lub jej znacznym oddaleniem od miejsca wykonywania obowiązków służbowych. Obecnie istniejący stan prawny prowadzi, w sytuacji niemożności zapewnienia przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe mieszkania służbowego, m.in. do konieczności wypłacania równoważników pieniężnych pracownikom, którzy są właścicielami nieruchomości, w tym zakupionych uprzednio od Lasów Państwowych.
29.	Wynajmowanie i zbywanie przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych nieruchomości na rzecz pracowników, członków ich rodzin i innych uprawnionych osób <i>(dział: środowisko)</i>	D/22/503	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie określenia stanowisk w Służbie Leśnej, na których zatrudnionym pracownikom przysługuje bezpłatne mieszkanie albo równoważnik pieniężny, oraz sposobu i trybu przyznawania i zwalniania tych mieszkań, a także ustalanie i wypłaty równoważnika pieniężnego Dz. U. Nr 221, poz. 1751	Podjęcie działań mających na celu wprowadzenie zmian legislacyjnych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie określenia stanowisk w Służbie Leśnej, na których zatrudnionym pracownikom przysługuje bezpłatne mieszkanie albo równoważnik pieniężny, oraz sposobu i trybu przyznawania i zwalniania tych mieszkań, a także ustalanie i wypłaty równoważnika pieniężnego, polegających na określeniu zasad przyznawania równoważnika pieniężnego w sytuacji, gdy gmina nie publikuje średniej stawki czynszów najmu lokali mieszkalnych nienależących do publicznego zasobu mieszkaniowego.	Niezrealizowany	Zgodnie z § 8 rozporządzenia równoważnik pieniężny ustala się w wysokości stanowiącej równowartość kwoty wynikającej z iloczynu średniej stawki czynszów najmu lokali mieszkalnych nienależących do publicznego zasobu mieszkaniowego w gminie, na której terenie zamieszkuje uprawniony pracownik, obliczanej na podstawie zestawienia danych ogłaszanego w wojewódzkim dzienniku urzędowym na podstawie art. 4a ustawy o ochronie praw lokatorów i powierzchni mieszkalnej. Przepisy rozporządzenia nie zawierają jednak regulacji określających zasady ustalania wysokości równoważnika pieniężnego w sytuacji, gdy gmina nie publikuje danych o średniej stawce czynszów najmu lokali mieszkalnych nienależących do publicznego zasobu mieszkaniowego.
30.	Wynajmowanie i zbywanie przez jednostki organizacyjne Lasów Państwowych nieruchomości na rzecz pracowników, członków ich rodzin i innych uprawnionych osób <i>(dział: środowisko)</i>	D/22/503	Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach Dz. U. z 2023 r. poz. 1356, ze zm.	Wprowadzenie zmian w ustawie o lasach, polegających na ograniczeniu prawa nabycia nieruchomości mieszkalnej z zasobu Lasów Państwowych z pierwszeństwem przed innymi osobami za obniżoną cenę, do jednej nieruchomości, wraz z określeniem przesłanek ustalenia faktu zamieszkiwania w tej nieruchomości uprawniającego do skorzystania z tego prawa.	Niezrealizowany	W ocenie NIK możliwość nieograniczonego nabywania nieruchomości z obniżeniem ceny (nawet do 95 % wartości szacunkowej, tj. za 5 % wartości), przy braku określenia przesłanek co należy uznać za fakt zamieszkiwania w nieruchomości, prowadzić może do nadużywania przysługujących pracownikom i byłym pracownikom Lasów Państwowych praw podmiotowych. Względny sprawiedliwości społecznej mogą wprawdzie przemawiać za możliwością zakupu jednej nieruchomości, która na skutek jej długotrwałego zamieszkiwania w okresie zatrudnienia w Lasach Państwowych stanowi dla nabywcy ośrodek interesów życiowych i rodzinnych, jednak instrument ten nie powinien służyć innym celom. W ocenie Izby brak jest podstaw do nabywania większej liczby nieruchomości, korzystając z prawa do częstokroć znaczącego obniżenia ceny. Istniejący stan prawny umożliwia przejmowanie nieruchomości Lasów Państwowych na ich szkodę, a tym samym szkodę Skarbu Państwa. NIK zidentyfikowała w tym zakresie ryzyka co do możliwości stosowania mechanizmu temu służącego.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
31.	Funkcjonowanie państwowych wyższych szkół zawodowych <i>(dział: szkolnictwo wyższe i nauka)</i>	P/22/086	Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.	Doprecyzowanie art. 18 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce poprzez jednoznaczne wskazanie, czy określone w tym przepisie opiniowanie przez radę uczelni planu rzeczowo-finansowego należy odnosić: [1] do projektu planu rzeczowo-finansowego, czy do zatwierdzonego już dokumentu; [2] tylko do planu rzeczowo-finansowego, czy też do każdej jego zmiany.	Niezrealizowany	Według NIK zasadne jest, by rada uczelni opiniowała projekt planu rzeczowo-finansowego oraz każdy projekt jego zmiany. Tylko w ten sposób w pełni urzeczywistniona będzie realizacja zadania rady uczelni polegającego na monitorowaniu gospodarki finansowej uczelni, której częścią jest ww. element.
32.	Funkcjonowanie państwowych wyższych szkół zawodowych <i>(dział: szkolnictwo wyższe i nauka)</i>	P/22/086	Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.	Określenie podstawy prowadzenia gospodarki finansowej od 1 stycznia roku budżetowego do dnia przyjęcia planu rzeczowo-finansowego na ten rok.	Niezrealizowany	NIK stoi na stanowisku, że do uczelni publicznych, jako jednostek sektora finansów publicznych, powinny znajdować zastosowanie analogiczne zasady jak w odniesieniu do jednostek budżetowych, w których do dnia opracowania planu finansowego podstawą prowadzenia gospodarki finansowej jest projekt planu finansowego.
33.	Funkcjonowanie państwowych wyższych szkół zawodowych <i>(dział: szkolnictwo wyższe i nauka)</i>	P/22/086	Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.	Zawarcie w art. 408 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce upoważnienia do wydania przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki rozporządzenia określającego dla uczelni publicznych wzór planu rzeczowo-finansowego, sprawozdania z jego wykonania i zasad przygotowywania tych dokumentów.	Niezrealizowany	NIK stoi na stanowisku, by w powyższym zakresie minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki działał na podstawie i w granicach obowiązujących przepisów. Obecnie odbywa się to w oparciu o informacje publikowane na stronie internetowej MEiN, które <i>de iure</i> nie mają mocy obowiązującej, ale <i>de facto</i> uczelnie nie mogą postępować niezgodnie z nimi.
34.	System szkolenia kandydatów na kierowców <i>(dział: transport)</i>	P/21/033	Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym Dz. U. z 2023 r. poz. 1047, ze zm.	Wprowadzenie w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym, w dziale IV rozdziale 3 – Wojewódzki ośrodek ruchu drogowego zmiany sposobu finansowania wojewódzkich ośrodków ruchu drogowego w celu uniezależnienia działalności ośrodków egzaminowania od dodatkowych wpływów z egzaminów poprawkowych.	Niezrealizowany	Kontrola NIK wykazała niekorzystną tendencję komercjalizowania procesu egzaminowania kandydatów na kierowców, przejawiającego się w konkrowaniu ośrodków egzaminowania o przystępujących do egzaminów, w celu zwiększenia zysków. Jednocześnie NIK zauważa, że na zaburzenie warunków konkurencji wpłynęło obniżenie standardów egzaminów praktycznych poprzez utworzenie ośrodków egzaminowania w miejscowościach, w których nie ma możliwości przeprowadzenia egzaminów w określonym zakresie i uchylene obowiązku doboru trasy egzaminacyjnej o określonym natężeniu ruchu. Zyski ośrodków zależne natomiast były od sposobu ich finansowania i liczby egzaminów, przy braku waloryzacji stawek opłat za przeprowadzanie egzaminów.
35.	System szkolenia kandydatów na kierowców <i>(dział: transport)</i>	P/21/033	Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami Dz. U. z 2023 r. poz. 622, ze zm.	W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami: w rozdziale 4 Szkolenie osób ubiegających się o uprawnienie do kierowania pojazdami wprowadzenie obowiązku: <ul style="list-style-type: none"> – informowania organu sprawującego nadzór nad szkoleniem kandydatów na kierowców o terminach przeprowadzania egzaminów wewnętrznych oraz obowiązku rejestracji części praktycznej egzaminu wewnętrznego, – pisemnego poświadczania przez instruktora nauki jazdy prowadzącego szkolenie danej osoby faktycznego posiadania przez tę osobę wiedzy i umiejętności ujętych w charakterystyce absolwenta kursu oraz uznania tej osoby za przygotowaną do przystąpienia do egzaminu państwowego, – obowiązku przedkładania do zatwierdzenia organowi sprawującemu nadzór nad działalnością ośrodka szkolenia, w określonym czasie przed planowanym terminem warsztatów doskonalenia zawodowego instruktorów, programów zawierających cele, szczegółową tematykę, dzienny plan zajęć oraz kwalifikacje osób przewidzianych do przeprowadzania zajęć. 	Niezrealizowany	Zgodnie z założeniami ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2023 r. poz. 622 ze zm.) przewidziano narzędzia, które miały zapewnić poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego, związane z podniesieniem kwalifikacji kierujących pojazdami oraz zminimalizowaniem negatywnych zjawisk dotyczących uzyskiwania przez nich uprawnień. Jednakże w wyniku braku odpowiednich działań oraz nieprawidłowości w realizacji zadań ustawowych przez m.in. kolejnych ministrów właściwych do spraw transportu, a także samorządów wojewódzkich i powiatowych, nie zostały wdrożone najistotniejsze z nich. Pomimo, że celem egzaminu wewnętrznego przeprowadzanego w ośrodku szkolenia kierowców jest zweryfikowanie poziomu wiedzy i umiejętności, osiągniętych podczas kursu przez osobę ubiegającą się o uprawnienie do kierowania pojazdami, w 2016 r. uchylono przepisy nakazujące pisemne potwierdzenie przez instruktora prowadzącego szkolenie osiągnięcia tych celów przez uczestnika kursu. Nie przypisano tym samym odpowiedzialności prowadzącego szkolenie za rzetelne przygotowanie do egzaminu. Kursy dla kandydatów na instruktorów i instruktorów rozszerzających swoje uprawnienia, kursy kwalifikacyjne dla kandydatów na egzaminatorów lub egzaminatorów rozszerzających swoje uprawnienia oraz warsztaty doskonalenia zawodowego dla egzaminatorów zostały zorganizowane i przeprowadzone, a zaświadczenia o ich ukończeniu wydawano po odbyciu w określonym zakresie wymaganej liczby zajęć i zdaniu (w przypadku kursów) z wynikiem pozytywnym egzaminu końcowego.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
						Szczegółowa analiza dokumentacji prowadzonych szkoleń, kursów oraz warsztatów nie potwierdziła jednak realizacji obowiązujących programów nauczania dla kandydatów na instruktorów oraz kandydatów na egzaminatorów, a także zatwierdzonych przez marszałków województw ramowych programów warsztatów doskonalenia zawodowego dla egzaminatorów W jednym przypadku warsztaty doskonalenia zawodowego dla egzaminatorów przeprowadzono niezgodnie z zatwierdzonym programem.
36.	System szkolenia kandydatów na kierowców (dział: transport)	P/21/033	Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami Dz. U. z 2023 r. poz. 622, ze zm.	W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami w rozdziale 6 – Instruktorzy i wykładowcy wprowadzenie obowiązku posiadania przez instruktorów nauki jazdy minimalnego wieku, wykształcenia co najmniej średniego oraz przygotowania pedagogicznego określonego przez ministra właściwego do spraw edukacji.	Niezrealizowany	Wymóg posiadania przez instruktorów nauki jazdy co najmniej wykształcenia średniego został wprowadzony z dniem 1 stycznia 1984 r. i utrzymany był we wszystkich kolejno następujących aktach prawnych dotyczących szkolenia kandydatów na kierowców. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy o kierujących pojazdami, sposobem na poprawienie jakości szkolenia kandydatów na kierowców m.in. było podniesienie kwalifikacji wymaganych od instruktorów nauki jazdy. W ustawie o kierujących pojazdami utrzymano obowiązek posiadania przez instruktorów co najmniej wykształcenia średniego. Wymóg ten został zniesiony z dniem 23 sierpnia 2013 r. ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (art. 26 pkt 1 lit. a). W toku kontroli ustalono, że na konieczność przywrócenia wymogu posiadania wykształcenia średniego przez instruktorów zwrócił uwagę powołany w 2016 r. przez Ministra Zespół Doradczy. W konsekwencji przedłożonych przez Zespół propozycji Ministerstwo przygotowało projekt ustawy o zmianie ustawy o kierujących pojazdami oraz niektórych innych ustaw. Jednak Minister dopiero po blisko dwóch latach od powołania nowego składu Rządu po wyborach parlamentarnych w 2019 r. ponownie wystąpił do Przewodniczącego Zespołu do spraw Programowania Prac Rządu o włączenie do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów ww. projektu ustawy, pomimo że projekt zmian w zbliżonym zakresie został przez tego Ministra zgłoszony do wykazu prac legislacyjnych już w 2018 r.
37.	System szkolenia kandydatów na kierowców (dział: transport)	P/21/033	Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami Dz. U. z 2023 r. poz. 622, ze zm.	W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami w rozdziale 6 – Instruktorzy i wykładowcy i odpowiednio 10 – Egzaminatorzy i inne osoby dokonujące sprawdzenia kwalifikacji określenie, odpowiednio dla kandydata na instruktora oraz kandydata na egzaminatora, warunku przyjęcia na szkolenie w postaci uzyskania pozytywnego wyniku egzaminu kwalifikacyjnego obejmującego co najmniej znajomość przepisów ruchu drogowego oraz zasad kierowania pojazdami, odpowiednio do rodzaju uprawnień o jakie się ubiega.	Niezrealizowany	Ustalenia kontroli oraz przeprowadzone analizy wskazują, że kursy kwalifikacyjne dla kandydatów na instruktorów i egzaminatorów nie przewidują uzyskania pozytywnego wyniku egzaminów wstępnych, warunkujących rozpoczęcie szkolenia. Egzaminy wstępne zostały zlikwidowane w 2006 r., czego skutkiem jest brak wstępnej selekcji i dopuszczenie do rozpoczynania procesu dydaktycznego związanego z uzyskiwaniem uprawnień instruktorów i egzaminatorów przez osoby nieprzygotowane do osiągnięcia właściwych efektów nauczania.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
38.	System szkolenia kandydatów na kierowców <i>(dział: transport)</i>	P/21/033	Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami Dz. U. z 2023 r. poz. 622, ze zm.	<p>W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami w rozdziale 9 – Sprawdzanie kwalifikacji i przeprowadzanie egzaminów państwowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wprowadzenie, w odniesieniu do osób ubiegających się o uzyskanie uprawnienia do kierowania pojazdami, obowiązku przystąpienia do egzaminu państwowego w ośrodku egzaminowania najbliższym siedzibie ośrodka szkolenia kierowców, w którym był uzyskany pozytywny wynik części praktycznej egzaminu wewnętrznego, – wprowadzenie rozwiązań uniemożliwiających powtórne przystąpienie do egzaminu państwowego na prawo jazdy w dniu, w którym wynik egzaminu był negatywny, – określenie okresu ważności egzaminów teoretycznych dla kandydatów na kierowców w celu zapewnienia spójności nabytej wiedzy weryfikowanej w czasie egzaminu teoretycznego i praktycznego, – ograniczenie możliwości składania egzaminów poprawkowych poprzez wprowadzenie limitu podejść odpowiednio do części teoretycznej oraz do części praktycznej, a także wprowadzenie konieczności odbycia dodatkowego przeszkolenia, po wyczerpaniu tego limitu, jako warunku dopuszczenia do kolejnego egzaminu poprawkowego, – zmianę brzmienia art. 51 ust. 2b poprzez wprowadzenie zakazu udostępniania pytań egzaminacyjnych oraz wchodzących w ich skład scenariuszy, wizualizacji i opisów stosowanych na egzaminach państwowych dla kandydatów na kierowców, – wprowadzenie w art. 54 ust. 1 obowiązku rejestrowania przebiegu praktycznej części egzaminu państwowego w zakresie uprawnień prawa jazdy wszystkich kategorii. 	Niezrealizowany	<p>Wyniki kontroli wskazują na szereg nieprawidłowości istniejących w systemie szkolenia i egzaminowania kandydatów na kierowców. Jednocześnie NIK zauważa, że obecny obraz jest wynikiem wielu zmian wprowadzonych w ciągu blisko trzech dekad funkcjonowania systemu, spośród których na szczególną uwagę zasługują te, które zaowocowały degradacją jego funkcji kształtowania bezpieczeństwa ruchu drogowego. W szczególności egzaminy państwowe na prawo jazdy przeprowadzane były w ośrodkach egzaminowanych w miejscowościach, w których układy komunikacyjne nie pozwalały na zachowanie jednolitych standardów przy ocenie umiejętności zdających. Wskutek wprowadzonych zmian, w niektórych ośrodkach egzaminowania utworzonych po 2013 r., występował brak możliwości wykonania części obowiązkowych zadań egzaminacyjnych. Nieustanowienie regulacji w zakresie powiązania miejsca szkolenia i miejsca przystępowania do egzaminu państwowego doprowadziło do sytuacji, w której liczni kandydaci na kierowców wybierali lokalizacje o prostszych warunkach zdawania egzaminu praktycznego, zamiast te najbliższe miejscu ich zamieszkania. Nieograniczone umożliwienie sprawdzania szans na zdanie egzaminu w kolejnych mniejszych miastach, to zdaniem Izby niezwykle istotne słabości systemu szkolenia i egzaminowania kandydatów na kierowców. Kontrola wykazała negatywny wpływ braku regulacji w zakresie wielokrotności podejść do egzaminów (szczególnie w tym samym dniu), a także w zakresie limitu podejść, po wyczerpaniu którego występowałyby konieczność odbycia dodatkowego przeszkolenia jako warunku dopuszczenia do kolejnego egzaminu poprawkowego. Brak ograniczeń formalnych powodował, że plany egzaminów były zatwierdzane i korygowane wielokrotnie w trakcie jednego dnia. Sprzyjała temu funkcjonalność systemu teleinformatycznego „korekta zatwierdzonego planu egzaminów”. Kolejną kwestią jest brak okresu ważności egzaminów teoretycznych. Pomimo, że do 2014 r., kiedy dokonano zmiany, zawsze był ważny sześć miesięcy i ograniczał w ten sposób przystępowanie do poprawkowych egzaminów praktycznych.</p> <p>Po upływie tego okresu należało przystąpić do egzaminu teoretycznego powtórnie. W ocenie NIK, uwzględniając takie przesłanki jak dynamiczny rozwój techniki samochodowej wpływający na zasady techniki jazdy oraz zasady eksploatacji pojazdów wpływające na bezpieczeństwo ruchu drogowego, częste zmiany prawa w zakresie dotyczącym zachowań i obowiązków kierujących oraz zmiany w standardach udzielania pierwszej pomocy, koniecznym jest przywrócenie okresu ważności egzaminów teoretycznych. Pozwoli to na zapewnienie spójności nabytej wiedzy weryfikowanej w czasie egzaminu teoretycznego i praktycznego. Skutkiem braku ww. ograniczenia, jest możliwość uzyskania uprawnień na podstawie uzyskania wyniku pozytywnego egzaminu praktycznego odbywającego się w innym stanie prawnym niż egzamin teoretyczny. Z ustaleń kontroli wynika, że znacząca liczba zdających bezrefleksyjnie uczy się pytań i odpowiedzi wyłącznie na pamięć. W konsekwencji taka sytuacja wpływa demotywujująco na zdających i zniechęca ich do aktywnego udziału w części teoretycznej kursów na prawo jazdy. Zdaniem NIK wprowadzenie zakazu udostępniania pytań egzaminacyjnych oraz odpowiednio scenariuszy, wizualizacji i opisów zakończy proces polegający na wyłącznie pamięciowym opanowaniu wiedzy niezbędnej do uzyskania pozytywnego wyniku egzaminu oraz pozwoli na uruchomienie procesu kształtowania właściwych postaw przyszłych kierowców poprzez faktyczne rozumienie i interioryzację przyswajanych treści programu szkolenia. Wymaga to, na co wskazują ustalenia kontroli, dokonania radykalnych zmian w dziedzinie koncepcji tworzenia, weryfikowania, zatwierdzania i bieżącego audytowania pytań egzaminacyjnych.</p>

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
39.	System szkolenia kandydatów na kierowców <i>(dział: transport)</i>	P/21/033	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, instruktorów i wykładowców Dz. U. z 2018 r. poz. 1885, ze zm.	W rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, instruktorów i wykładowców wprowadzenie obowiązku prowadzenia dokumentacji przeprowadzanych warsztatów doskonalenia zawodowego dla instruktorów zawierającej tematykę, czas i miejsce przeprowadzania zajęć, metody i wykorzystywane środki dydaktyczne, podpisy uczestników oraz wnioski do wykorzystania podczas organizacji następných warsztatów.	Niezrealizowany	W toku kontroli stwierdzono, że o ile warsztaty doskonalenia zawodowego dla egzaminatorów były poddawane procedurom zatwierdzenia przez marszałków województw, o tyle programy warsztatów doskonalenia zawodowego dla instruktorów, z uwagi na brak takiego obowiązku, tej procedurze nie były poddawane. Nie odnotowano przy tym przypadku dokumentacji wskazującej na kontrolę realizacji obydwu rodzajów ww. warsztatów. NIK zauważa, że w obowiązujących przepisach prawnych, tj. wymienionych we wniosku rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, instruktorów i wykładowców, nie określono w sposób jednoznaczny obowiązku przeprowadzenia kontroli organizacji kursów dla kandydatów na instruktorów oraz warsztatów doskonalenia zawodowego dla tych osób. Ponadto NIK zauważa, że brak określenia w przepisach szczegółowego programu nauczania, planu nauczania oraz charakterystyki absolwenta kursu uniemożliwia dokonanie oceny realizacji programu kursu. Ramowe programy warsztatów doskonalenia zawodowego dla instruktorów nie podlegają bowiem procedurom zatwierdzenia przez właściwe dla podmiotu organizującego warsztaty, organy nadzoru, tj. starostów lub marszałków województw. Nieokreślenie w przepisach obowiązku ich zatwierdzenia skutkuje dowolnością realizacji tych zajęć. W ocenie NIK jest to istotna luka i umożliwiająca dowolność w faktycznej realizacji tego rodzaju warsztatów.
40.	System szkolenia kandydatów na kierowców <i>(dział: transport)</i>	P/21/033	Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach Dz. U. poz. 1206, ze zm. (nowe) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 24 listopada 2023 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach (Dz. U. poz. 2659) – wejście w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.	Określenie szczegółowego opisu struktury testu stosowanego na egzaminach teoretycznych kandydatów na kierowców, osób ubiegających się o uprawnienia instruktorów, wykładowców i egzaminatorów w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach.	Niezrealizowany	Pytania jak i struktura testu egzaminacyjnego powinny mieć realny związek z właściwie rozumianą sferą bezpieczeństwa i porządku ruchu drogowego. Celowość dydaktyczną pytań oraz ich związek z realnymi sytuacjami, z którymi stykają się kierowcy powinny wspomagać proces kształtowania odpowiedzialnych i bezpiecznych postaw. Jakość pytań egzaminacyjnych jak i struktura testów, mają istotny wpływ nie tylko na wyniki egzaminów, ale również na kształt procesu przyswajania wiedzy i umiejętności jej operacyjnego wykorzystywania podczas samodzielnego kierowania pojazdem. Ustalono jednak, że struktura testu egzaminu teoretycznego nie jest określona w przepisach prawa. W ocenie NIK, z uwagi na zbyt dużą dowolność, uznaniowość oraz brak odpowiedzialności za konkretne pytania tworzące jednostkowe testy egzaminacyjne niewystandaryzowane w części odnoszącej się do treści, formy i znaczenia dla bezpieczeństwa ruchu drogowego, koniecznym jest uzupełnienie tego braku. Podkreślić należy, że szczegółowy opis struktury testów kwalifikacyjnych jest określony dla kierowców zawodowych (§ 31 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 22 marca 2022 roku w sprawie szkolenia i egzaminowania kierowców wykonujących przewóz drogowy – Dz. U. poz. 739, ze zm.). NIK zauważa, że z dniem 1 stycznia 2024 r. weszły w życie przepisy rozporządzenia w ww. sprawach (Dz. U. poz. 2659), które nie obejmują wnioskowanych zmian.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
41.	System szkolenia kandydatów na kierowców <i>(dział: transport)</i>	P/21/033	<p>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach Dz. U. poz. 1206, ze zm.</p> <p>(nowe) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 24 listopada 2023 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach (Dz. U. poz. 2659) – wejście w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.</p>	Dokonanie zmiany sposobu pozyskiwania informacji statystycznych o uzyskanych przez osoby egzaminowane wynikach egzaminów, (tj. informacji, o których mowa w § 37 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach) z „przekazywania” na „udostępnianie”.	Nierealizowany	Przekazywanie informacji o wynikach egzaminów w obecnej strukturze jest niecelowe i niepełne. Informacje generowane przez WORD-y są przekazywane zgodnie z § 37 rozporządzenia w sprawie egzaminowania /.../ starostom w odniesieniu do instruktorów i podmiotów prowadzących szkolenie będących w ich ewidencji i rejestrze oraz marszałkom województw w odniesieniu do egzaminatorów będących w ich ewidencji. Jednak pomimo zmian, które w tym zakresie weszły w życie po lipcu 2019 roku (wraz z rozporządzeniem w sprawie egzaminowania – Dz. U. z 2019 r. poz. 1206, z zm.), umożliwiającymi przekazywanie dodatkowych danych dotyczących m.in. przyczyn przerw egzaminów praktycznych oraz ilości i przyczyn uzyskanych przez osoby egzaminowane wyników negatywnych w trakcie części praktycznej egzaminów, sytuacja związana z przekazywaniem i wykorzystywaniem posiadanych informacji nie uległa zmianie. Skontrolowane Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego nadal przekazywały starostom i marszałkom województw wyłącznie podstawowe informacje, na podstawie których wskazane organy nie były w stanie dokonywać rzetelnych analiz dotyczących jakości pracy instruktorów, ośrodków szkolenia kierowców i egzaminatorów. W ocenie NIK brakuje diagnozy sytuacji, która powinna być materiałem źródłowym do podejmowania działań naprawczych nakierowanych na poprawę jakości pracy i w konsekwencji bezpieczeństwa ruchu drogowego. Konieczna jest zmiana polegająca na udostępnieniu obydwu organom (starosta i marszałek województwa) możliwości samodzielnego pozyskiwania i analizowania informacji – początkowo z systemu SI Kierowca, a następnie z CEPIK 2,0. Obecnie obowiązujące rozporządzenie, które zastąpiło wcześniejsze o tym samym tytule, nie uwzględnia proponowanej przez NIK zmiany.
42.	System szkolenia kandydatów na kierowców <i>(dział: transport)</i>	P/21/033	<p>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, instruktorów i wykładowców Dz. U. z 2018 r. poz. 1885</p>	<p>W rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 4 marca 2016 r. w sprawie szkolenia osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, instruktorów i wykładowców:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozszerzenie w programach szkoleń oraz programach egzaminów dla kandydatów na kierowców w zakresie kategorii B prawa jazdy, tematyki dedykowanej wiedzy, umiejętnościom i zachowaniu kierujących samochodami ciężarowymi o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t; 2) określenie w programach szkoleń kandydatów na kierowców, instruktorów, wykładowców i egzaminatorów szczegółowych celów nauczania, planu nauczania oraz charakterystyk absolwenta; 3) wprowadzenie do programów szkolenia teoretycznego i praktycznego dla osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami w każdej kategorii, a także kandydatów na instruktorów, wykładowców i egzaminatorów, zagadnień stanowiących osobny przedmiot zajęć teoretycznych i ćwiczeń w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. 	Nierealizowany	Obowiązujące przepisy prawne nie określają precyzyjnie wymaganego poziomu wiedzy (zna i rozumie), umiejętności (potrafi) oraz kompetencji społecznych (jest gotów do). Określono w nich jedynie warunki jakie muszą spełniać kierowca, instruktor lub egzaminator, aby uzyskać określone kwalifikacje, nie precyzując ich opisu. W ocenie NIK, szkolenie kandydatów na kierowców jest ukierunkowane na uzyskiwanie pozytywnych wyników egzaminów, a nie na nauczenie konkretnych umiejętności. Ponadto w programach nie ma określonych zagadnień stanowiących osobny przedmiot zajęć teoretycznych i ćwiczeń w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Jest to istotna luka, biorąc pod uwagę rolę, jaką w poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego pełni umiejętność udzielania pierwszej pomocy. W ocenie NIK, Program szkolenia nie jest „Szczegółowym programem szkolenia” tylko wykazem zagadnień stanowiących przedmiot pytań na egzaminie teoretycznym czy też zadań realizowanych na egzaminie praktycznym. W części dotyczącej szkolenia instruktorów i wykładowców, „Szczegółowy program szkolenia” również nie zawiera Programu szkolenia tych osób. Wskazano w nim wyłącznie przedmioty oraz liczbę godzin zajęć teoretycznych i praktycznych oraz tematy, które powinny być ujęte podczas realizacji poszczególnych przedmiotów. Analogiczna sytuacja dotyczy programu kursu kwalifikacyjnego dla kandydatów na egzaminatorów i egzaminatorów. Programy zajęć praktycznych dla kandydatów na instruktorów i egzaminatorów, zawierają tylko ogólne elementy pokazu, obserwacji i przeprowadzania określonych części procesu szkolenia lub odpowiednio egzaminowania bez uwzględnienia konkretnych zagadnień związanych z programami szkolenia dla kandydatów na kierowców. NIK zauważa, że zadania podlegające ocenie podczas praktycznej części egzaminu opisane są w bardziej szczegółowy sposób w przepisach określających zakres egzaminu praktycznego, a powinny być także w programach szkolenia.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
						<p>W programie szkolenia pominięto tematykę szkolenia praktycznego osób z niepełnosprawnościami. Najpoważniejszym w ocenie NIK problemem w kontekście występujących zagrożeń bezpieczeństwa ruchu drogowego jest brak w programach szkoleń oraz w programach egzaminów tematyki specyficznie dedykowanej wiedzy, umiejętnościom i zachowaniom kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t. Jest to wynikiem ograniczenia możliwości wykorzystywania do szkolenia i egzaminowania w zakresie kategorii B prawa jazdy wyłącznie samochodu osobowego. Tymczasem zakres uprawnień kategorii B prawa jazdy, poza samochodami osobowymi obejmuje również samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t.</p>
43.	<p>System szkolenia kandydatów na kierowców <i>(dział: transport)</i></p>	P/21/033	<p>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach Dz. U. poz. 1206, ze zm.</p> <p>(nowe) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 24 listopada 2023 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach (Dz. U. poz. 2659) – wejście w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.</p>	<p>W rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rozszerzenie w programach szkoleń oraz programach egzaminów dla kandydatów na kierowców w zakresie kategorii B prawa jazdy, tematyki dedykowanej wiedzy, umiejętnościom i zachowaniu kierujących samochodami ciężarowymi o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t; 2) określenie w programach szkoleń kandydatów na kierowców, instruktorów, wykładowców i egzaminatorów szczegółowych celów nauczania, planu nauczania oraz charakterystyk absolwenta; 3) wprowadzenie do programów szkolenia teoretycznego i praktycznego dla osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami w każdej kategorii, a także kandydatów na instruktorów, wykładowców i egzaminatorów, zagadnień stanowiących osobny przedmiot zajęć teoretycznych i ćwiczeń w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. 	Niezrealizowany	<p>Obowiązujące przepisy prawne nie określają precyzyjnie wymaganego poziomu wiedzy (zna i rozumie), umiejętności (potrafi) oraz kompetencji społecznych (jest gotów do). Określono w nich jedynie warunki jakie muszą spełniać kierowca, instruktor lub egzaminator, aby uzyskać określone kwalifikacje, nie precyzując ich opisu. W ocenie NIK, szkolenie kandydatów na kierowców jest ukierunkowane na uzyskiwanie pozytywnych wyników egzaminów, a nie na nauczanie konkretnych umiejętności. Ponadto w programach nie ma określonych zagadnień stanowiących osobny przedmiot zajęć teoretycznych i ćwiczeń w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Jest to istotna luka, biorąc pod uwagę rolę, jaką w poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego pełnią umiejętności udzielania pierwszej pomocy. W ocenie NIK, Program szkolenia nie jest „Szczegółowym programem szkolenia” tylko wykazem zagadnień stanowiących przedmiot pytań na egzaminie teoretycznym czy też zadań realizowanych na egzaminie praktycznym. W części dotyczącej szkolenia instruktorów i wykładowców, „Szczegółowy program szkolenia” również nie zawiera Programu szkolenia tych osób. Wskazano w nim wyłącznie przedmioty oraz liczbę godzin zajęć teoretycznych i praktycznych oraz tematy, które powinny być ujęte podczas realizacji poszczególnych przedmiotów. Analogiczna sytuacja dotyczy programu kursu kwalifikacyjnego dla kandydatów na egzaminatorów i egzaminatorów. Programy zajęć praktycznych dla kandydatów na instruktorów i egzaminatorów, zawierają tylko ogólne elementy pokazu, obserwacji i przeprowadzania określonych części procesu szkolenia lub odpowiedzialnego egzaminowania bez uwzględnienia konkretnych zagadnień związanych z programami szkolenia dla kandydatów na kierowców. NIK zauważa, że zadania podlegające ocenie podczas praktycznej części egzaminu opisane są w bardziej szczegółowy sposób w przepisach określających zakres egzaminu praktycznego, a powinny być także w programach szkolenia. W programie szkolenia pominięto tematykę szkolenia praktycznego osób z niepełnosprawnościami. Najpoważniejszym w ocenie NIK problemem w kontekście występujących zagrożeń bezpieczeństwa ruchu drogowego jest brak w programach szkoleń oraz w programach egzaminów tematyki specyficznie dedykowanej wiedzy, umiejętnościom i zachowaniom kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t. Jest to wynikiem ograniczenia możliwości wykorzystywania do szkolenia i egzaminowania w zakresie kategorii B prawa jazdy wyłącznie samochodu osobowego. Tymczasem zakres uprawnień kategorii B prawa jazdy, poza samochodami osobowymi obejmuje również samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 t. NIK zauważa, że z dniem 1 stycznia 2024 r. weszły w życie przepisy rozporządzenia w ww. sprawach (Dz. U. poz. 2659), które nie obejmują wnioskowanych zmian.</p>

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
44.	Wspieranie inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki <i>(dział: gospodarka)</i>	P/22/011	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2022 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji Dz. U. poz. 2861	Rozważenie przez Ministra Rozwoju i Technologii przygotowania zmiany rozporządzenia w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji polegającej na zapewnieniu w nim gwarancji minimalnej trwałości miejsc pracy tworzonych w ramach inwestycji wspieranych z tytułu kosztów inwestycji.	Niezrealizowany	Rozważenie przez Ministra Rozwoju i Technologii przygotowania zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2022 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej niektórym przedsiębiorcom na realizację nowych inwestycji polegającej na określeniu w nim minimalnego okresu zatrudnienia nowych pracowników oraz minimalnej liczby utworzonych nowych miejsc pracy w ramach przedsięwzięć wspartych z tytułu kosztów nowej inwestycji (§ 9 ust. 2). Obowiązujący stan prawny dopuszcza udzielanie wsparcia z tytułu kosztów inwestycji także przedsiębiorcom, którzy zadeklarowali tworzenie miejsc pracy w minimalnym możliwym zakresie, tj. jednego miejsca pracy na dowolnie krótki okres.
45.	Ochrona przeciwpożarowa w parkach narodowych <i>(dział: środowisko)</i>	P/21/052	Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Dz. U. z 2023 r. poz. 1336	Podjęcie przez Ministra Klimatu i Środowiska działań legislacyjnych zmierzających do ustalenia metodyki określania kategorii zagrożenia pożarowego lądowych ekosystemów nieleśnych w parkach narodowych oraz zasad ochrony przeciwpożarowej ekosystemów tego typu.	Niezrealizowany	Wyniki kontroli wskazują, że nie została zapewniona w pełni ochrona przeciwpożarowa ekosystemów w parkach narodowych. Nie określono kategorii zagrożenia pożarowego lądowych ekosystemów nieleśnych, ponieważ brak było stosownej metodyki i podstaw prawnych takiej kategoryzacji, która jest niezbędna dla określenia zasad ochrony ppoż. tego typu ekosystemów. W toku kontroli stwierdzono, że Minister Klimatu i Środowiska nie podejmował działań legislacyjnych w celu określenia zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego (w tym sposobu ustalania kategorii zagrożenia pożarowego lądowych ekosystemów nieleśnych) oraz organizacji ochrony ppoż. ekosystemów nieleśnych w parkach narodowych. W dziewięciu skontrolowanych PN łączna powierzchnia pożarów powstałych w okresie objętym kontrolą wyniosła ponad 6,0 tys. ha, z czego 80,5 % w lądowych ekosystemach nieleśnych. W czterech skontrolowanych PN powierzchnia ekosystemów nieleśnych stanowiła powyżej 20 % powierzchni ogółem (Biebrzański; 71,8 %, Kampinoski; 26,3 %, Poleski; 25,0 %, Wielkopolski; 23,4 %). Zdaniem NIK niezbędne jest ustalenie zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego i organizacji ochrony ppoż. lądowych ekosystemów nieleśnych.
46.	Ochrona przeciwpożarowa w parkach narodowych <i>(dział: środowisko)</i>	P/21/052	Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Dz. U. z 2023 r. poz. 1336	Podjęcie przez Ministra Klimatu i Środowiska działań legislacyjnych zmierzających do ustalenia zasad określania kategorii zagrożenia pożarowego dla całego obszaru tych parków narodowych, w granicach których znajdują się ekosystemy: leśne i lądowe nieleśne; po ustaleniu kategorii zagrożenia pożarowego dla tych ekosystemów.	Niezrealizowany	W trakcie kontroli stwierdzono, że brak stosownej metodyki i podstaw prawnych kategoryzacji zagrożenia pożarowego lądowych ekosystemów nieleśnych w parkach narodowych uniemożliwił rzetelne opracowanie zasad określania kategorii zagrożenia pożarowego dla całego obszaru tych parków narodowych, w granicach których znajdują się ekosystemy: leśne i lądowe nieleśne. Zdaniem NIK niezbędne jest ustalenie zasad określania kategorii zagrożenia pożarowego dla całego obszaru tych parków narodowych, w granicach których znajdują się ekosystemy: leśne i lądowe nieleśne (po ustaleniu kategorii zagrożenia pożarowego dla tych ekosystemów).
47.	Ochrona przeciwpożarowa w parkach narodowych <i>(dział: środowisko)</i>	P/21/052	Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Dz. U. z 2023 r. poz. 1336	Podjęcie przez Ministra Klimatu i Środowiska działań legislacyjnych zmierzających do ustalenia terminów przekazywania rocznych zadań rzeczowych w celu zatwierdzenia tych zadań.	Niezrealizowany	Ustalony w Ministerstwie system kontroli zarządczej oraz jego funkcjonowanie nie zapewniły skutecznego i efektywnego nadzoru nad działalnością parków narodowych w zakresie ochrony przeciwpożarowej. Minister nie wyegzekwował przekazania do zatwierdzenia rocznych zadań rzeczowych przez dziewięć w 2018 r., 10 w 2019 r., 11 w 2020 r. i osiem w 2021 r. spośród 23 parków narodowych. W związku z tym nie wywiązał się w pełni z obowiązku zatwierdzenia rocznych zadań rzeczowych określonego w art. 9 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody (uoop). Minister nie monitorował realizacji rocznych zadań rzeczowych przez parki narodowe, w tym zadań w zakresie ochrony przeciwpożarowej ekosystemów. Nie sporządzał także rocznych sprawozdań zbiorczych z działalności parków narodowych na podstawie sprawozdań z działalności poszczególnych parków narodowych, przedkładanych przez dyrektorów tych parków, do czego był zobowiązany art. 9 ust. 3 uoop. W efekcie Minister nie posiadał rozeznania, czy wszystkie parki planują realizację zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych, w tym dotyczących ochrony przeciwpożarowej. Zdaniem NIK rozwiązaniem problemu jest wyznaczenie terminu przekazywania rocznych zadań rzeczowych.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
48.	Funkcjonowanie funduszy sołeckich w wybranych gminach województwa pomorskiego <i>(dział: administracja publiczna)</i>	I/22/004/LGD	Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim Dz. U. poz. 301, ze zm.	Rozważenie podjęcia działań w zakresie zmiany ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim dotyczącej otrzymywania przez gminy wyższych zwrotów wydatków poniesionych w ramach funduszy, tj. co najmniej w wysokościach określonych w art. 3 ust. 8.	Niezrealizowany	Partycypacja obywatelska wymaga, aby gminy były wyposażone w realne możliwości i narzędzia, które pozwalają wykorzystywać potencjał oddolnej aktywności społecznej dla rozwoju wspólnot lokalnych i kształtowania warunków życia w otoczeniu miejsca zamieszkania. Stąd istotne jest zapewnienie gminom refundacji z budżetu państwa wydatków poniesionych w ramach funduszy w wyższym zakresie, ponieważ dalsze ograniczanie wysokości refundacji może skutkować rezygnacją z tworzenia funduszy. Wydatki w ramach funduszu sołeckiego zgodnie z art. 3 ust. 8 ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim podlegają zwrotowi w wysokości 20 %, 30 % lub 40 % wykonanych wydatków. Art. 12 ust. 1 ww. ustawy wprowadza limity wydatków w budżecie państwa na realizację ustawy o funduszu sołeckim. Jednakże w przypadku zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków, stosowany jest mechanizm korygujący polegający na obniżeniu wysokości zwrotu wydatków wykonanych w ramach funduszu. Stosowanie mechanizmu korygującego wzbudza niepewność jednostek samorządu terytorialnego co do wysokości zwrotu dokonanych wydatków i jest istotnym ograniczeniem w rozwoju instytucji funduszu sołeckiego. Za rok 2021 r. samorządy otrzymały odpowiednio 12,1 %; 18,2 % i 24,3 % wydatków poniesionych w ramach funduszu sołeckiego.
49.	Funkcjonowanie funduszy sołeckich w wybranych gminach województwa pomorskiego <i>(dział: administracja publiczna)</i>	I/22/004/LGD	Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim Dz. U. poz. 301, ze zm.	Rozważenie podjęcia działań w zakresie zmian ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim dotyczących przyznawania wyższych kwot środków z funduszu sołectwom, które zamieszkuje powyżej 800 mieszkańców.	Niezrealizowany	Rozwój największych pod względem ludności sołectw hamuje przepis ustawy, ograniczający wysokość środków przypadających sołectwom o większej niż 800 osób liczbie mieszkańców. Sołectwu, w którym zamieszkiwało 3000 osób przypadła taka sama wysokość środków co sołectwu, w którym zamieszkiwało 800 osób. Uniemożliwia to w praktyce zaspokajanie w takim samym stopniu potrzeb mieszkańców sołectw, w których żyje kilka tysięcy osób, co sołectw zamieszkałych przez kilkukrotnie mniejszą liczbę osób. Sołectwu, w którym zamieszkiwało 3000 osób przyznawano taką samą wysokość środków co sołectwu, w którym żyło 800 osób. Ograniczało to rozwój największych pod względem ludności sołectw.
50.	Funkcjonowanie funduszy sołeckich w wybranych gminach województwa pomorskiego <i>(dział: administracja publiczna)</i>	I/22/004/LGD	Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim Dz. U. poz. 301, ze zm.	Rozważenie podjęcia działań w zakresie zmiany ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim dotyczącej odrzucania przez wójta poszczególnych przedsięwzięć zgłoszonych w jednym wniosku sołectwa, które nie spełniają warunków określonych w art. 5 ust. 3 oraz przez radę gminy; w przypadku braku spełnienia wymogów określonych w art. 2 ust. 6 zamiast obecnego obowiązku odrzucenia wniosku w całości.	Niezrealizowany	W 10 gminach z 14 badanych (71%), pomimo takiego obowiązku, nie odrzucono 35 wniosków sołectw o przyznanie środków z funduszu, a także 29 wniosków o zmianę przedsięwzięć. Wnioski sołectw o przyznanie środków z funduszu niespełniające warunków określonych w art. 5 ust. 3 i 4 ustawy o funduszu podlegają odrzuceniu przez wójta. Wnioski niezawierające uzasadnienia realizacji jedynie niektórych przedsięwzięć z tego powodu również podlegają odrzuceniu. Zawarcie we wniosku uzasadnienia ma na celu m.in. umożliwienie radzie gminy dokonania oceny czy zamierzone przedsięwzięcia spełniają wymogi określone w art. 2 ust. 6 i 7 ustawy, tj. w szczególności czy są zgodne ze strategią rozwoju gminy, realizują zadania własne gminy i służą poprawie warunków życia mieszkańców. Rada dokonuje takiej oceny właśnie na podstawie wskazania konkretnego przedsięwzięcia i uzasadnienia jego realizacji, których niektóre wnioski sołectw nie zawierały. Podobnie w przypadku niespełnienia przez wniosek wymogów określonych w art. 2 ust. 6 ustawy, kiedy z kolei to rada gminy ma obowiązek odrzucenia całego wniosku, a nie jedynie jego części dotyczącej przedsięwzięć wskazanych niezgodnie z przepisami. W ocenie NIK, uregulowania powyższe stanowią barierę, której usunięcie usprawniłoby funkcjonowanie funduszy sołeckich.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
51.	Funkcjonowanie funduszy sołeckich w wybranych gminach województwa pomorskiego <i>(dział: administracja publiczna)</i>	I/22/004	Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim Dz. U. poz. 301, ze zm.	Rozważenie podjęcia działań w zakresie zmiany ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim dotyczącej wydłużenia okresu na przekazanie przez sołtysa radzie gminy (za pośrednictwem wójta) wniosku ponownie uchwalonego przez zebranie wiejskie, który wcześniej nie spełniał warunków określonych w art. 5 ust. 2-4.	Niezrealizowany	W przypadku odrzucenia przez wójta wniosku o przyznanie środków z funduszu sołeckiego zebranie wiejskie może ponownie uchwalić wniosek. Sołtys, przekazuje radzie gminy za pośrednictwem wójta (burmistrza, prezidenta miasta) wniosek ponownie uchwalony przez zebranie wiejskie w terminie 7 dni od dnia uzyskania informacji, o odrzuceniu wniosku przez wójta. Termin ten jest zbyt krótki, ponieważ zwołanie zebrania wiejskiego wymaga szeregu wcześniejszych działań, polegających m.in. na jego przygotowaniu i poinformowaniu o zebraniu mieszkańców sołectwa. Kontrola wykazała, że statuty sołectw określają często termin zawiadomienia mieszkańców o zebraniu na siedem dni przed jego zwołaniem, a niekiedy nawet na 14 dni, co uniemożliwia ponowne uchwalenie wniosku w wymaganym terminie.
52.	Wsparcie dla rodzin przeżywających trudności w okresie pandemii COVID-19 <i>(dział: zabezpieczenie społeczne)</i>	P/22/055	Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży Dz. U. poz. 150; (nowe) rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2024 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – Dz. U. poz. 169 – weszło w życie z dniem 10 lutego 2024 r.	Wniosek o rozważenie zmiany rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. poz. 150) w celu umożliwienia starostom wydawania decyzji administracyjnej o skierowaniu matek z małoletnimi dziećmi oraz kobiet w ciąży (w tym z najbliższego powiatu) do domów dla matek, z którymi zawarły porozumienia w sprawie zagwarantowania w takiej placówce określonej liczby miejsc dla mieszkańców danego powiatu, niebędące zleceniami prowadzenia domu dla matek w rozumieniu ww. rozporządzenia.	Niezrealizowany	W badanych latach objęte kontrolą PCPR nie wydawały decyzji (z upoważnienia starosty) w sprawie skierowania do domu dla matek, gdyż żaden z powiatów, których zadania realizowały te jednostki, nie prowadził ani nie zlecał prowadzenia powyższej placówki, mimo takiego obowiązku. Jak wynika z ustaleń kontroli, niektóre powiaty nieprowadzące i niezlecające prowadzenia domów dla matek, zapewniały dostępność tej formy pomocy poprzez zawarcie porozumień bezpośrednio z organizacjami pozarządowymi w sprawie udostępnienia miejsc w prowadzonych przez nie placówkach. Porozumienia te nie stanowiły jednak zlecenia prowadzenia domów. Tym samym starostowie tych powiatów nie mieli podstaw do wydania decyzji o skierowaniu do domu dla matek. Zgodnie bowiem z § 5 ust. 6 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. poz. 150), decyzję wydaje starosta najbliższego powiatu prowadzącego dom lub zlecającego prowadzenie domu. Przypisanie kompetencji do wydania skierowania do domu dla matek staroście najbliższego powiatu wyłącznie prowadzącego taki dom lub zlecającego jego prowadzenie, w połączeniu z brakiem dostępności tej formy pomocy na terenie danego powiatu, utrudniało OPS realizację zadań związanych z zapewnieniem pomocy szczególnej grupie osób dotkniętych przemocą lub znajdujących się w innej sytuacji kryzysowej, jaką są matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży. W nowym rozporządzeniu nie uwzględniono wniosku NIK.
53.	Efekty wybranych działań państwa podejmowanych w celu łagodzenia skutków epidemii w gospodarce <i>(dział: gospodarka)</i>	P/21/018	Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	Niezbędne jest wprowadzenie regulacji prawnych określających podstawy, zakres i tryb wyrównywania przedsiębiorcom strat, powstałych w następstwie ogłoszenia stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego, o ile wiązałyby się to z wprowadzeniem ograniczeń negatywnie wpływających na prowadzenie działalności gospodarczej.	Niezrealizowany	W polskim systemie prawnym brakuje regulacji dotyczących wyrównywania strat przedsiębiorcom ponoszącym szkodę wynikającą z wprowadzonych ograniczeń w związku z ogłoszeniem stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego.
54.	Działania podmiotów publicznych w związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze <i>(działy: gospodarka wodna, klimat)</i>	D/22/505	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.	Podjęcie działań legislacyjnych w celu zapewnienia wykonywania przez organy wydające pozwolenie wodnoprawne/pozwolenia zintegrowane w toku prowadzonych postępowań obowiązkowej oceny skumulowanego wpływu zrzutu ścieków objętych wnioskami o wydanie ww. pozwoleń na stan odbiornika tych ścieków.	Niezrealizowany	Z ustaleń kontroli wynika, że w ramach prowadzonych postępowań dotyczących wydawania pozwoleń wodnoprawnych/pozwoleń zintegrowanych nie są dokonywane oceny skumulowanego wpływu zrzutu ścieków objętych wnioskami o wydanie ww. pozwoleń na stan odbiornika tych ścieków, co w konsekwencji powoduje, że wydane pozwolenia umożliwiają odprowadzanie ścieków, których łączny ładunek stanowi zagrożenie dla ekosystemu. Kluczowe jest niezwłoczne ograniczenie zrzutów zasolonych wód kopalnianych i dostosowanie ich do warunków hydrometeorologicznych oraz możliwości ekologicznych odbiornika. W związku z sytuacją na Odrze o podjęcie pilnych działań w tym celu przez Ministra Infrastruktury i Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, we wrześniu 2022 r. wnioskowali Sekretarz Stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska oraz Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
						<p>Postulowana zmiana wymaga jednak przeprowadzenia rzetelnego przeglądu pozwoleń odnoszącego się również do skumulowanego wpływu odprowadzanych na ich podstawie zanieczyszczeń na stan wody. Ustalenia takiego przeglądu powinny stanowić przesłankę do wszczęcia postępowania w sprawie cofnięcia lub ograniczenia pozwoleń, przez co celem jest, aby zakres przedmiotowy przeglądu uwzględniał kwestie zabezpieczenia w nich środowiska wodnego i ochrony innych uprawnionych do korzystania z wód. Prowadzone dotychczas przeglądy obejmowały jednak jedynie ocenę sposobu realizacji przez dany podmiot uprawnień nadanych w pozwoleniach wodnoprawnych, co nie pozwala na kompleksowe podejście do problemu nadmiernego zasolenia wód. Ryzyko negatywnych konsekwencji dla środowiska braku określenia efektu skumulowanego zanieczyszczeń, jak też braku uzależnienia ilości i jakości ścieków odprowadzanych do Odry i jej dopływów od bieżącej sytuacji hydrologicznej, potwierdzone zostało w ekspertyzie dotyczącej efektu skumulowanego. Stwierdzono w niej, że łączny efekt zanieczyszczeń (wynikający z dopuszczalnych wielkości zanieczyszczeń chlorkami i siarczanami ustalonych w obowiązujących pozwoleniach) przy uwzględnieniu uwarunkowań hydrologicznych występujących w Odrze od 1 lipca do 30 września 2022 r. wielokrotnie przewyższał normy jakościowe określone przepisami dla wód powierzchniowych płynących i wartości ustalone jako cele środowiskowe w obowiązującej wówczas aktualizacji Planu gospodarowania wodami dorzecza Odry. Wartości ustalone jako cele środowiskowe przekroczone były nawet ponad 300-krotnie w przypadku chlorków i ponad 40-krotnie w przypadku siarczanów, a stężenie soli na jednym z dopływów Odry bez mała trzykrotnie przewyższało wartości charakteryzujące wodę w Bałtyku. Potwierdza to, że decyzje o pozwoleniach wodnoprawnych i zintegrowanych podejmowane były w sposób oderwany od celów środowiskowych.</p>
55.	<p>Działania podmiotów publicznych w związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze <i>(działy: gospodarka wodna, klimat)</i></p>	D/22/505	<p>Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.</p>	<p>Podjęcie działań legislacyjnych mających na celu zapewnienie, aby właściwe organy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie otrzymywały wyniki pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi prowadzonych przez podmioty korzystające z usług wodnych, w zakresie określonym w pozwoleniach zintegrowanych.</p>	Niezrealizowany	<p>Podmioty korzystające z usług wodnych są obowiązane zgodnie z art. 304 ust. 1 ustawy Prawo wodne do przekazywania wyników prowadzonych pomiarów ilości pobieranych wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, w zakresie określonym w pozwoleniu wodnoprawnym albo pozwoleniu zintegrowanym: 1/ do organu właściwego w sprawach pozwoleń wodnoprawnych (tj. organu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie) albo organu właściwego do wydania pozwolenia zintegrowanego (tj. do marszałka województwa lub starosty); w terminie do 1 marca każdego roku za rok poprzedni, 2/ do właściwego organu Inspekcji Ochrony Środowiska. Obowiązujące przepisy prawa nie zobowiązują podmiotów korzystających z usług wodnych do przekazywania Państwowemu Gospodarstwu Wodnemu Wody Polskie wyników prowadzonych pomiarów ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, w zakresie określonym w pozwoleniu zintegrowanym przez co organy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie nie posiadają pełnej wiedzy o ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi przez podmioty posiadające pozwolenia zintegrowane.</p>

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
56.	Działania podmiotów publicznych w związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze <i>(dział: gospodarka wodna)</i>	D/22/505	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.	Podjęcie działań legislacyjnych mających na celu: a/ rozszerzenie o właściwy organ Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie zakresu podmiotowego stron porozumienia, o którym mowa w art. 349 ust. 12 ustawy Prawo wodne; b/ jednoznaczne wskazanie organu ochrony przyrody zobowiązanego do zawarcia ww. porozumienia.	Niezrealizowany	Do dnia zakończenia kontroli nie zostało zawarte porozumienie, o którym mowa w art. 349 ust. 12 ustawy Prawo wodne, pomimo że przepis ten obowiązuje od 1 stycznia 2018 r. Zgodnie z tą regulacją minister właściwy do spraw gospodarki wodnej (Minister Infrastruktury), właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska (Główny Inspektor Ochrony Środowiska), właściwy organ ochrony przyrody (o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – Dz. U. z 2023 r. poz. 1336, ze zm.) i Główny Inspektor Sanitarny ustalają, w drodze porozumienia, rodzaj, zakres i sposób nieodpłatnego przekazywania informacji niezbędnych dla działań związanych z monitoringiem i oceną stanu wód oraz gospodarowaniem wodami. Przepis ten nie wskazuje jednak konkretnie organu ochrony przyrody, zobowiązanego do zawarcia porozumienia, jak też pomija Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. W art. 91 ustawy o ochronie przyrody jako organy w zakresie ochrony przyrody wskazano: 1/ ministra właściwego do spraw środowiska, 2/ Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, 3/ wojewodę, 4/ regionalnego dyrektora ochrony środowiska, 5/ marszałka województwa, 6/ dyrektora parku narodowego, 7/ starostę, 8/ wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Brak takiego porozumienia mógł być przyczyną ograniczenia współpracy tych podmiotów w zakresie wymiany informacji o wynikach badań jakości wody w Odrze i jej dopływach.
57.	Działania podmiotów publicznych w związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze <i>(dział: gospodarka wodna)</i>	D/22/505	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.	Podjęcie działań legislacyjnych mających na celu wprowadzenie w przepisach ustawy Prawo wodne rozwiązań umożliwiających wyegzekwowanie od podmiotów zobowiązanych do przekazywania ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej sprawozdań z realizacji działań przewidzianych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.	Niezrealizowany	Z ustaleń kontroli wynika, że nie wszystkie podmioty do tego zobowiązane przekazują ministrowi właściwemu do spraw gospodarki wodnej sprawozdania a część z przekazanych sprawozdań zawiera niepełne dane. W Ministerstwie Infrastruktury, wbrew regulacji zawartej w art. 328 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo wodne, nie zapewniono pełnego monitorowania realizacji działań, zawartych w aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odrzy, zatwierdzonej przez Radę Ministrów i opublikowanej w grudniu 2016 r. (w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odrzy – Dz. U. poz. 1967), mimo iż był to podstawowy dokument planistyczny obejmujący okres 6 lat, służący podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych. Przyczyną tego był brak danych o postępie we wdrażaniu planu spowodowany niepozyskaniem sprawozdań rocznych od ponad połowy podmiotów zobowiązanych do realizacji działań przewidzianych w tym planie. Uniemożliwiało to prowadzenie adekwatnej do potrzeb polityki gospodarki wodnej, co również należy do zadań Ministra Infrastruktury. Minister ten nie podjął także działań legislacyjnych mających na celu uzyskanie możliwości skutecznego egzekwowania takich sprawozdań. Ponadto na podstawie posiadanych sprawozdań, w Ministerstwie nie dokonywano analiz i ocen stopnia realizacji działań wynikających z ww. Planu gospodarowania wodami w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych. W przypadku natomiast sprawozdań z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w przepisach ustawy Prawo wodne wprowadzono możliwość wzywiania podmiotów odpowiedzialnych za przekazanie sprawozdania do jego złożenia, poprawienia lub uzupełnienia z jednoczesnym wprowadzeniem administracyjnych kar pieniężnych za niedopełnienie tych obowiązków (zgodnie z art. 89 ust. 1a, art. 90 ust. 2 i ust. 3 oraz art. 472a ust. 1 pkt 1 i pkt 2 ustawy Prawo wodne).

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
58.	Działania podmiotów publicznych w związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze <i>(dział: gospodarka wodna)</i>	D/22/505	Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych i roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych, mających na celu wprowadzenie zmian polegających na określeniu parametrów i częstotliwości dokonywania pomiarów jakości wód powierzchniowych powyżej i poniżej miejsca zrzutu ścieków, a także ścieków do wód ścieki przemysłowe oraz wody pochodzące z odwadniania zakładów górniczych, którym dopuszczono wzrost sumarycznego stężenia chlorków i siarczanów do wartości większej niż 1000 mg/l.	Niezwłoczne zakończenie prac nad projektem rozporządzenia Ministra Infrastruktury zmieniającego rozporządzenie w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych i roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych, mających na celu wprowadzenie zmian polegających na określeniu parametrów i częstotliwości dokonywania pomiarów jakości wód powierzchniowych powyżej i poniżej miejsca zrzutu ścieków, a także ścieków do wód ścieki przemysłowe oraz wody pochodzące z odwadniania zakładów górniczych, którym dopuszczono wzrost sumarycznego stężenia chlorków i siarczanów do wartości większej niż 1000 mg/l.	Niezrealizowany	Zgodnie z informacjami dostępnymi na stronie internetowej Rządowego Procesu Legislacyjnego (https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12374706) w ww. projekcie rozporządzenia Ministra Infrastruktury założono m.in. wprowadzenie zmiany polegającej na określeniu parametrów podstawowych (tj. przewodności elektrolitycznej właściwej, temperatury, pH oraz tlenu rozpuszczonego) i częstotliwości dokonywania pomiarów jakości wód powierzchniowych powyżej i poniżej miejsca zrzutu ścieków, a także ścieków w miejscu ich zrzutu (poprzez pomiary ciągłe) dla podmiotów wprowadzających do wód ścieki przemysłowe oraz wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych, którym dopuszczono wzrost sumarycznego stężenia chlorków i siarczanów do wartości większej niż 1000 mg/l. Zgodnie z propozycją zawartą w § 2 projektu ww. rozporządzenia zmiany te powinny wejść w życie od 1 stycznia 2024 r. Jednocześnie w Ocenie skutków regulacji wskazano, że wdrożenie nowych obowiązków przez podmioty wprowadzające ścieki przemysłowe oraz wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych, którym umożliwiono w pozwoleniach wodnoprawnych / pozwoleniach zintegrowanych wzrost sumarycznego stężenia chlorków i siarczanów do wartości większej niż 1 000 mg/l wymagać będzie poniesienia jeszcze w 2023 r. znacznych nakładów finansowych na zakup urządzeń pomiarowych umożliwiających realizację nowego obowiązku. Zgodnie z informacjami dostępnymi na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji prace nad ww. projektem nie zostały zakończone (wg stanu na 27 marca 2024 r.) – ostatnie dane zostały wprowadzone 21 grudnia 2023 r.. Ww. projekt dotyczy kadencji 2019–2023.
59.	Przyznawanie rekompensat i odszkodowań podmiotom funkcjonującym na obszarze objętym czasowym zakazem przebywania <i>(działy: gospodarka, sprawy wewnętrzne)</i>	P/23/048	Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	Rozważenie podjęcia przez Prezesa Rady Ministrów prac legislacyjnych nad systemowymi rozwiązaniami realnie wspierającymi poszkodowanych w wyniku m.in. stanu wyjątkowego i czasowego zakazu przebywania wskazanego w art. 12a ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej i przewidującymi wyrównanie nie tylko strat rzeczywistych, ale również utraconych korzyści.	Niezrealizowany	Do 30 kwietnia 2023 r. do Podlaskiego i Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego wpłynęło w szczególności 46 wniosków o przyznanie odszkodowania i 1026 o przyznanie rekompensaty w związku ze stanem wyjątkowym, a następnie czasowym zakazem przebywania na granicy z Białorusią (obowiązującymi łącznie od 2 września 2021 r. do 30 czerwca 2022 r.). Choć wojewodowie uwzględnili 944 wnioski o rekompensaty (92 %), to żaden wniosek o odszkodowanie nie został uwzględniony. Może to świadczyć, że przyjętych ponad 20 lat temu i niezmiennych do tej pory rozwiązań w ustawie z dnia 22 listopada 2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela nie można uważać za rozwiązania systemowe realnie wspierające poszkodowanych w wyniku m.in. stanu wyjątkowego, bowiem przewidują one jedynie wyrównanie strat majątkowej, bez korzyści, które poszkodowany mógłby osiągnąć, gdyby strata nie powstała oraz wykazania związku powstałej szkody z ograniczeniami wolności i praw w czasie stanu nadzwyczajnego.
60.	Funkcjonowanie Agencji Badań Medycznych <i>(dział: zdrowie)</i>	P/22/045	Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania nagrody rocznej osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi oraz wzoru wniosku o przyznanie nagrody rocznej Dz. U. z 2019 r. poz. 885	Dokonanie zmiany treści § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania nagrody rocznej, tak, aby zachowana została jawność i przejrzystość finansów publicznych przy przyznawaniu nagród dla zastępców kierowników podmiotów oraz głównych księgowych.	Niezrealizowany	Obowiązujące przepisy nie wymagają sporządzania wniosku o przyznanie nagrody rocznej dla zastępców kierownika jednostki oraz głównego księgowego. W ocenie NIK brak obowiązku uzasadnienia przyznania nagrody ogranicza zasadę jawności i przejrzystości finansów publicznych. W 2021 r. Prezes Agencji przyznał zastępcy Prezesa do spraw finansowania badań nagrodę roczną w kwocie 26,0 tys. zł brutto. W ABM nie udokumentowano uzasadnienia jej przyznania. Realizacja wniosku poprawi przejrzystość wydatkowania środków publicznych.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
61.	Wprowadzanie do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin <i>(dział: rolnictwo)</i>	P/23/070	Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu Dz. U. z 2023 r. poz. 569, ze zm.	Wypracowanie zmian legislacyjnych w celu zapewnienia możliwości upubliczniania informacji o nawozach i środkach wspomagających uprawę roślin wprowadzonych do obrotu, które nie spełniają wymagań jakościowych bądź dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń.	Niezrealizowany	W żadnym ze skontrolowanych inspektoratów nie upubliczniano informacji o wydanych decyzjach w trybie art. 31 ust. 1 i art. 37 ust. 2 ustawy o nawozach i nawożeniu. Wojewódzcy inspektorzy słusznie wskazywali, że obecnie obowiązujące przepisy nie przewidują takiej możliwości. O ile Minister Rolnictwa publikuje w wprowadzonych wykazach nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, tj. środki poprawiające właściwości gleby, stymulatory wzrostu i podłoża do upraw (art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy o nawozach i nawożeniu), pozycje w przypadku których cofnął im pozwolenie na wprowadzanie do obrotu, o tyle organy Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN) nie podają do publicznej wiadomości faktu wydania decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu bądź wycofania z obrotu wadliwych produktów. Zdaniem NIK, zasadną jest zmiana przepisów w kierunku upubliczniania takich informacji, analogicznie jak ma to miejsce w przypadku działalności organów Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Zgodnie z art. 29 ust. 5 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, informacje zawarte w wydawanych przez organy tej Inspekcji decyzjach, dotyczących zafałszowania artykułów rolno-spożywczych, podaje się do publicznej wiadomości, z pominięciem informacji stanowiących tajemnice przedsiębiorstwa oraz inne tajemnice podlegające ochronie na podstawie przepisów odrębnych. W przypadku wydania decyzji w trybie ustawy o nawozach i nawożeniu przez organy PIORiN, przyjęcie analogicznego rozwiązania pełniłoby z jednej strony dodatkową funkcję prewencyjną wobec podmiotów wprowadzających na rynek nawozy i środki wspomagające uprawę roślin, tj. środki poprawiające właściwości gleby, stymulatory wzrostu i podłoża do upraw (art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy o nawozach i nawożeniu) niespełniające wymagań, z drugiej pełniłoby istotną funkcję informacyjną dla użytkowników takich produktów.
62.	Wprowadzanie do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin <i>(dział: rolnictwo)</i>	P/23/070	Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu Dz. U. z 2023 r. poz. 569, ze zm.	Wypracowanie zmian legislacyjnych w celu określenia metodyki referencyjnej pobierania próbek i badań produktów, dla których obowiązują wymogi w zakresie wskaźników biologicznych (w tym wytworzonych z komunalnych osadów ściekowych).	Niezrealizowany	Przyjęta na potrzeby organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, wewnętrzną procedurą Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa, metodyka badań nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, tj. środki poprawiające właściwości gleby, stymulatory wzrostu i podłoża do upraw (art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy o nawozach i nawożeniu), pod kątem wskaźników biologicznych, która nie gwarantowała otrzymania miarodajnych wyników. Sytuacja powyższa wystąpiła również w trakcie kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Poznaniu, w której w pierwszej próbie wykryto obecność Salmonelli, a analiza dwóch kolejnych nie potwierdziła już obecności tej bakterii. Zdaniem NIK, zasadne wydaje się ustalenie jednolitej metodyki referencyjnej poboru i badania próbek pod kątem wskaźników biologicznych na drodze legislacyjnej, analogicznie jak ma to miejsce w przypadku pobierania i badania próbek komunalnych osadów ściekowych (poprzez rozporządzenie wykonawcze do ustawy o odpadach). Jednocześnie NIK wskazuje na konieczność zmian obowiązujących przepisów w zakresie wprowadzania do obrotu produktów wytworzonych z komunalnych osadów ściekowych, ze względu na możliwość zagrożeń dla zdrowia ludzi, które niesie za sobą ich stosowanie w rolnictwie.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
63.	Wprowadzanie do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin (dział: rolnictwo)	P/23/070	Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu Dz. U. z 2023 r. poz. 569, ze zm.	Wypracowanie zmian legislacyjnych w celu nałożenia na producentów nawozów i środków wspomagających uprawę roślin (świr) wytworzonych z komunalnych osadów ściekowych obowiązku okresowego prowadzenia badań takich produktów w zależności od charakterystyki ścieków, z których powstają osady ściekowe oraz ich przechowywania na potrzeby organów przeprowadzających kontrole.	Niezrealizowany	Komunalne osady ściekowe przed ich zastosowaniem w rolnictwie muszą być poddawane regularnym badaniom pod kątem zawartości toksycznych metali, bakterii z rodzaju Salmonella i żywych jaj pasożytów jelitowych. Tymczasem jeśli są one wprowadzane na rynek jako nawozy bądź środki wspomagające uprawę roślin (jako produkty wytworzone z osadów ściekowych), wystarczy obecnie uzyskanie bezterminowego pozwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na ich wprowadzanie do obrotu. Podmioty je wprowadzające nie muszą wykonywać żadnych badań okresowych takich produktów. Tymczasem organy Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN) stwierdzały w takich produktach obecność bakterii z rodzaju Salmonella, żywych jaj pasożytów jelitowych oraz toksycznych metali (nikiel). Potwierdziły to również kontrole doraźne zlecone poszczególnym wojewódzkim inspektoratom ochrony roślin i nasiennictwa przez NIK w trybie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK: w dwóch przypadkach (na 17 zbadanych) wykryto w pobranych próbkach produktów niespełnienie dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń; w jednym powodem była obecność żywych jaj pasożytów jelitowych, w kolejnym; przekroczenie dopuszczalnej zawartości niklu. Dlatego zdaniem NIK, zasadne wydaje się również nałożenie obowiązku okresowego prowadzenia badań nawozów i środków wspomagające uprawę roślin, tj. środki poprawiające właściwości gleby, stymulatory wzrostu i podłoża do upraw (art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy o nawozach i nawożeniu) wytwarzanych z osadów ściekowych przez ich producentów, tym bardziej, że skład i jakość ścieków dopływających do oczyszczalni mogą nie być jednolite w ciągu roku. Dodatkowo zdarzają się przypadki legalnego (tj. w oparciu o pozwolenia wydane przez organy samorządowe) wprowadzania na oczyszczalnie ścieków różnego rodzaju odpadów, co dodatkowo może wpływać na niejednorodność składu ścieków, a zatem również i osadów ściekowych.
64.	Wprowadzanie do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin (dział: rolnictwo)	P/23/070	Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu Dz. U. z 2023 r. poz. 569, ze zm.	Wypracowanie zmian legislacyjnych w celu wprowadzenia okresu karencji przy ubieganiu się o wydanie pozwoleń na wprowadzanie do obrotu nawozów i środków wspomagających uprawę roślin (świr) przez przedsiębiorców, którzy uprzednio wprowadzali produkty niespełniające wymagań.	Niezrealizowany	W trakcie kontroli prowadzonej przez NIK w wojewódzkich inspektoratach ochrony roślin i nasiennictwa, NIK zidentyfikowała przypadek wskazujący na próbę obejścia obowiązujących regulacji przez przedsiębiorcę wprowadzającego na rynek nawóz wytworzony z komunalnych osadów ściekowych. Zdaniem NIK, jedną z możliwości, działającą również prewencyjnie na producentów nawozów i świr z osadów ściekowych, byłoby wprowadzenie okresu karencji w przypadku ponownego ubiegania się o uzyskanie pozwolenia po uprzednim cofnięciu uprawnień na wprowadzanie produktów do obrotu. Obecnie obowiązujące przepisy ustawy o nawozach i nawożeniu umożliwiają uzyskanie nowych pozwoleń na ich wprowadzanie do obrotu produktów, które uprzednio nie spełniały wymogów – nawet w przypadku relatywnie niewielkich zmian w składzie takich produktów bądź samej technologii produkcji, które nie muszą przełożyć się na zmniejszenie w nich zawartości zanieczyszczeń albo poprawę parametrów jakościowych.
65.	Działania organów państwa w zakresie importu i obrotu zboża i rzepaku z Ukrainy (dział: rolnictwo)	D/23/506	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej Dz. U. z 2023 r. poz. 615, ze zm.	Podjęcie prac legislacyjnych w celu zmiany ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej przez wprowadzenie przepisu upoważniającego ministra właściwego do spraw finansów publicznych do określenia w drodze rozporządzenia wysokości i sposobu obliczenia wydatków Skarbu Państwa w zakresie zarządzenia konwoju towarów w ramach kontroli celno-skarbowej, mając na uwadze faktyczny koszt dokonania takiej czynności. Nowelizacja tej ustawy także powinna dotyczyć art. 67 w celu objęcia regulacją tego przepisu również nadawcę towaru jako adresata decyzji o zarządzeniu konwoju.	Niezrealizowany	Wyniki kontroli doraźnej D/23/506 zostały zawarte w informacji o wynikach kontroli „Działania organów państwa w zakresie importu i obrotu zboża i rzepaku z Ukrainy”. Stwierdzono, że koszty w przypadkach zarządzenia konwojowania transportów zbóż i rzepaku z Ukrainy przez funkcjonariuszy KAS zostały poniesione przez Skarb Państwa natomiast Ministerstwo Finansów oraz organy KAS nie mogły oszacować wysokości tych kosztów, wobec nieokreślenia zasad ich obliczania w przepisach prawa, wskazujących stosowne opłaty kwotowo (taryfikator) lub sposób wyliczenia takiej opłaty w oparciu o parametry (elementy kalkulacyjne) naliczania kosztów. Zdaniem NIK w obu przypadkach koszty realizacji konwoju powinny być poniesione solidarnie przez podmioty wymienione w art. 67 ust. 3 ustawy o KAS, albowiem ustawodawca nie różnicuje sytuacji, w której czynność ta wykonywana jest przez KAS czy też inne uprawnione podmioty.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
66.	Ustalanie, pobieranie i egzekwowanie opłat z tytułu odprowadzania wód opadowych w województwie opolskim <i>(dział: gospodarka wodna)</i>	P/23/074	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.	Podjęcie działań legislacyjnych mających na celu precyzyjne wprowadzenie ustawowych kryteriów, na podstawie których określana byłaby wysokość opłat za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych, ewentualnie upoważnienie właściwego ministra do kształtowania tego rodzaju kryteriów w drodze rozporządzenia.	Niezrealizowany	<p>Uzasadnieniem zmiany ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej jest potrzeba określenia zasad i wysokości kosztów zarządzanych konwojów przez organy celno-skarbowe. Konieczność regulacji w tym zakresie wynika z braku podstawy prawnej i ma służyć ochronie interesów Skarbu Państwa przez wyeliminowanie ponoszenia nieoszacowanych wydatków związanych z konwojem towarów. Ponadto nowelizacja art. 67 tej ustawy, wobec braku jednolitej interpretacji prawnej i orzeczniczej w tym zakresie, pozwoli zabezpieczyć interes prawny zarówno przewoźnika, jak i nadawcy towaru.</p> <p>W związku z koniecznością ponoszenia opłat za usługi wodne polegające na odprowadzaniu wód opadowych i roztopowych, w objętych kontrolą urzędach podjęto działania zmierzające do ustalenia obowiązującej na obszarze danej gminy ceny, stanowiącej podstawę obciążenia opłatami mieszkańców korzystających z tego rodzaju usług. W przypadku wszystkich jednostek, sporządzona w tym celu kalkulacja została opracowana przez spółki, którym gminy powierzyły realizację ww. zadania. W związku z wyłączeniem kategorii wód opadowych i roztopowych z definicji legalnej ścieków zawartej w art. 2 pkt 8 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2023 r. poz. 537, ze zm.), brak jest podstaw prawnych do stosowania wprost zawartych tam zasad przy kształtowaniu cen za usługi odprowadzania wód opadowych i roztopowych. Biorąc pod uwagę, że obowiązujące przepisy nie określają sposobu wyliczenia tego rodzaju ceny, podmioty te, jako przedsiębiorstwa wyspecjalizowane w świadczeniu usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, za podstawę opracowanych wyliczeń przyjmowały zasady i wytyczne zawarte w przepisach rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz. U. z 2022 r. poz. 1074), tj. aktu wykonawczego obowiązującego przy ustalaniu taryf za wodę i ścieki.</p> <p>Analiza wysokości przyjętych opłat za odprowadzanie wód opadowych i roztopowych wykazała znaczne zróżnicowanie zarówno co do wysokości stawek, jak i przyjmowanych przez gminy kryteriów przedmiotowych różnicujących te opłaty poprzez odnoszenie wyrażonej w złotych stawki do ilości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych albo powierzchni objętej odprowadzaniem tych wód do systemów kanalizacji deszczowej, jak również zróżnicowanie poszczególnych stawek w zależności od rodzaju powierzchni, jak i przeznaczenia nieruchomości, z których odprowadzane są wody opadowe lub roztopowe (w zależności od rodzaju odwadnianej powierzchni, sposobu wykorzystywania nieruchomości, itp.) – mogło to być spowodowane brakiem jednoznacznych regulacji prawnych określających zasady ustalania takich opłat.</p> <p>Jak wykazała kontrola NIK, brak ustawowych uregulowań prowadzi do znacznego zróżnicowania opłat z tytułu odprowadzania wód opadowych i roztopowych.</p>

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
67.	Ochrona brzegów morskich na Półwyspie Helskim <i>(dział: środowisko)</i>	P/23/052	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, ze zm.	Poddanie analizie przepisów ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w celu objęcia przepisami prawa procesu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko od momentu jego powstania do jego legalizacji (wobec zaniechania jej przeprowadzenia przed jego rozpoczęciem), bowiem w obowiązującym stanie prawnym proces zalegalizowania przedsięwzięcia obejmuje skutki wpływu przedsięwzięcia na środowisko w przyszłości, ale nie obejmuje skutków, które już miały miejsce, od czasu jego powstania.	Niezrealizowany	Brak jasnych powiązań pomiędzy przepisami ustawy Prawo budowlane a przepisami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, określających w jaki sposób ma przebiegać procedura oceny oddziaływania na środowisko zamierzeń, które były zrealizowaną samowolą budowlaną i dotyczyły już istniejącego obiektu (a nie planowanego do budowy). Występowały przypadki gdy Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku odmawiał dokonania oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć już zrealizowanych (samowoli budowlanych) ponieważ z przepisów ustawy wynika, że oceny oddziaływania na środowisko dokonuje się dla przedsięwzięć planowanych. Zmiana umożliwi objęcie przepisami procesu oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko od momentu jego powstania do jego realizacji z uwzględnieniem skutków które miały już miejsce od czasu jego powstania.
68.	Wykrywanie i przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalni <i>(dział: środowisko)</i>	P/23/060	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze Dz. U. z 2023 r. poz. 633, ze zm.	Podjęcie działań mających na celu wprowadzenie zmian do ustawy Prawo geologiczne i górnicze, polegających na wprowadzeniu obowiązku wykonywania cyklicznych kontroli przez organy administracji geologicznej w zakresie weryfikacji wypełniania warunków udzielonych koncesji z udziałem przedstawiciela organu nadzoru górniczego.	Niezrealizowany	W wyniku kontroli ustalono, że nie wszystkie skontrolowane jednostki administracji geologicznej (urzędy marszałkowskie, starostwa powiatowe) były odpowiednio przygotowane do realizacji zadań związanych z wykrywaniem i przeciwdziałaniem eksploatacji kopalni bez wymaganej koncesji lub z naruszeniem jej warunków. W 18 z 20 tych jednostek nie dysponowano specjalistycznym sprzętem, a w pięciu z 15 starostw powiatowych – nie zatrudniono geologa powiatowego. Stwierdzono jednocześnie, że pracownicy objętych kontrolą okręgowych urzędów górniczych byli odpowiednio wykwalifikowani i wyposażeni w specjalistyczny sprzęt pomiarowy. W związku z powyższym, w celu zapewnienia właściwego nadzoru nad podmiotami eksploatującymi kopaliny, wskazane byłoby realizowanie kontroli tych podmiotów przez organy koncesyjne z udziałem przedstawiciela organu nadzoru górniczego.
69.	Funkcjonowanie szpitali powiatowych <i>(dział: zdrowie)</i>	P/22/048	Ustawa o działalności leczniczej Dz. U. z 2023 r. poz. 991	Podjęcie działań legislacyjnych zmierzających do określenia w przepisach ustawy o działalności leczniczej maksymalnego dopuszczalnego nieprzerwanego czasu pracy personelu lekarskiego zatrudnionego na podstawie umów cywilnoprawnych, w celu wyeliminowania przypadków nadmiernie długiego czasu udzielania świadczeń zdrowotnych (nieprzerwanie przez kilka dni) przez lekarzy.	Niezrealizowany	Wniosek zmierza do ograniczenia czasu pracy lekarzy ponad normy określone dla osób zatrudnionych na podstawie umów o pracę. Wniosek ma na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego pacjentów oraz lekarzy poprzez ograniczenie możliwości świadczenia pracy przez nich przez długi czas bez wymaganego odpoczynku. Kontrola weryfikacji norm czasu pracy i obsady dyżurów przez personel lekarski wykazała, że w trzech szpitalach, spośród 22 skontrolowanych, nie zapewniono należyte bezpieczeństwo zdrowia pacjentów, jak i lekarzy. Dopuszczono do pełnienia przez lekarzy zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych kilkudniowych, nieprzerwanych dyżurów, a tym samym nie zapewniono im właściwego odpoczynku. Regulacja dotycząca odpoczynku lekarzy pełniących dyżur medyczny określona w art. 97 u o działalności leczniczej nie obowiązuje lekarzy udzielających świadczeń na podstawie umów cywilnoprawnych. Lekarze świadczyli pracę bez przerw na odpoczynek nawet do 73 godzin.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
70.	Udzielanie pomocy na usamodzielnienie wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinnych form pieczy zastępczej <i>(dział: rodzina)</i>	P/23/033	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej Dz. U. z 2024 r. poz. 177, ze zm.	Podjęcie przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej działań mających na celu zmianę art. 145 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, polegającą na wdrażaniu procesu usamodzielnienia na kilka lat przed osiągnięciem przez wychowanka pełnoletności, np. po ukończeniu 16. roku życia.	Niezrealizowany	Usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej powinno być rozumiane szerzej, jako długotrwały proces wychowawczy, mający za zadanie przygotować osoby do dorosłego, dojrzałego i samodzielnego życia. Wdrażanie do samodzielności, budowanie poczucia wpływu na własne życie i wypracowanie z wychowankiem zasad współpracy oraz konsekwentne egzekwowanie tych zasad jest kluczowe dla powodzenia wszystkich Indywidualnych Programów Usamodzielnienia. Dyrektorzy powiatowych centrów pomocy rodzinie podkreślali, że proces usamodzielnienia powinien rozpoczynać się znacznie wcześniej, np. po ukończeniu przez wychowanka 16. roku życia. Już na tym etapie powinien być wyznaczony opiekun usamodzielnienia, a wychowanek powinien przejść szkolenie m.in. z zakresu doradztwa zawodowego, prowadzenia gospodarstwa domowego, ze szczególnym uwzględnieniem zaciągania kredytów. Praca z wychowankiem pozwoliłaby na realną ocenę jego możliwości na usamodzielnienie i ewentualny powrót do domu rodzinnego lub pozyskania samodzielnego mieszkania, a także podjęcie pracy w najbliższej okolicy. Późne rozpoczynanie usamodzielnienia powoduje niedostateczne przygotowanie wychowanków do samodzielności. Natomiast, dwuletnia praca ukierunkowana na mocne i słabe strony wychowanka pozwoli na realną ocenę jego możliwości usamodzielnienia.
71.	Udzielanie pomocy na usamodzielnienie wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinnych form pieczy zastępczej <i>(dział: rodzina)</i>	P/23/033	Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej Dz. U. z 2024 r. poz. 177, ze zm.	Podjęcie przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej działań mających na celu zmianę w art. 146 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kwoty pomocy na kontynuowanie nauki dla osoby usamodzielnianej.	Niezrealizowany	Minimalna kwota powinna zostać podniesiona co najmniej do poziomu kwoty dla rodzin zastępczych spokrewnionych na utrzymanie wychowanka. Od dnia 1 czerwca 2023 r. w wyniku waloryzacji pomoc dla pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej na kontynuowanie nauki wynosi nie mniej niż 681 zł miesięcznie, podczas gdy pomoc dla rodziny zastępczej spokrewnionej nie mniej niż 899 zł miesięcznie, a pomoc dla rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej nie mniej niż 1361 zł miesięcznie. Taka sytuacja powoduje, że wychowankowie niechętnie opuszczają pieczę zastępczą, a ci którzy ją opuścili, z powodu niskiego wsparcia muszą poszukiwać dodatkowych źródeł utrzymania.
72.	Realizacja przez spółki wodne zadań finansowanych ze środków publicznych <i>(dział: gospodarka wodna)</i>	P/23/089	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Dz. U. z 2023 r. poz. 1478	Rozważenia przez Ministra Infrastruktury podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do wprowadzenia obowiązku sporządzania przez wyspecjalizowany organ (PGW Wody Polskie), we współpracy z zainteresowanymi podmiotami, lokalnych/regionalnych planów utrzymania urządzeń melioracji wodnych zawierających w szczególności określenie minimalnych wymogów utrzymania urządzeń melioracji wodnych oraz rodzaj prac utrzymaniowych i częstotliwość ich wykonywania.	Niezrealizowany	Urządzenia melioracyjne nie zamykają się funkcjonalnie w obrębie objętym działalnością danej spółki wodnej – tworzą systemy, które oddziałują na grunty należące do wielu właścicieli. Opracowanie planów utrzymania systemu urządzeń melioracji wodnych, obejmujących cały obszar, na którym dany system jest zlokalizowany oraz określających zakres, rodzaj i częstotliwość prac niezbędnych do utrzymania tych urządzeń we właściwym stanie technicznym, umożliwiłoby kompleksową i efektywniejszą realizację zadań oraz racjonalne wydatkowanie środków publicznych na te cele. Opracowanie takich planów umożliwi ocenę aktualnej sytuacji w zakresie funkcjonowania urządzeń melioracji wodnych i skuteczniejszą realizację zadań w zakresie ich utrzymania (systemowe prowadzenie prac utrzymaniowych na danym terenie z uwzględnieniem zasad gospodarowania zasobami wodnymi). Brak obowiązku opracowywania lokalnych/regionalnych planów utrzymania urządzeń wodnych powodował, że spółki wodne najczęściej samodzielnie decydowały o zakresie, rodzaju i częstotliwości realizowanych prac. Tylko cztery spółki (40 %) dokonywały uzgodnień zakresu realizacji prac i/lub sposobu ich wykonania z innymi podmiotami, co należy ocenić jako przykład dobrej praktyki. Przykładowo, jedna ze spółek zwróciła się do PGW Wody Polskie o opinię w sprawie zasadności wykonania robót melioracyjnych na określonym terenie. Inna spółka zwróciła się do PGW Wody Polskie o przeprowadzenie prac na cieku wodnym administrowanym przez ten organ, stanowiącym odpływ dla konserwowanych przez spółkę rowów. Wystąpił również przypadek wystąpienia przez podmiot udzielający dotacji do PGW Wody Polskie o wydanie opinii w zakresie zasadności wykonania prac planowanych przez spółkę wodną. Wydana opinia skutkowała korektą pierwotnego wniosku spółki polegającą na zmniejszeniu zakresu rzeczowego zadania oraz przewidywanych kosztów.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
73.	Realizacja przez spółki wodne zadań finansowanych ze środków publicznych <i>(dział: gospodarka wodna)</i>	P/23/089	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne Dz. U. z 2023 r. poz. 1478	Rozważenia przez Ministra Infrastruktury podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do wyposażenia starostów w instrumenty prawnego oddziaływania na spółki wodne w celu dostosowania niezgodnych z prawem statutów do obowiązujących przepisów, a także rozszerzenia katalogu przyczyn umożliwiających rozwiązanie spółki wodnej przez organ sprawujący nadzór nad tą spółką w sytuacji trwałego zaprzestania przez spółkę działalności.	Niezrealizowany	W odniesieniu do funkcjonujących już spółek wodnych, uchwalenie zmiany treści zatwierdzonych statutów stanowi wyłączną kompetencję walnego zgromadzenia spółki. Starostowie mają jedynie uprawnienie do badania aktualnie podejmowanych w tej sprawie uchwał, a w przypadku braku takich uchwał, narzędziami dostępnymi dla starostów w zakresie potrzeby dostosowania dotychczasowych statutów do obowiązujących przepisów są wyłącznie działania informacyjne. Brak prawnych instrumentów uprawniających organy nadzoru do skutecznego wyegzekwowania od właściwych organów spółki wprowadzenia wymaganych zmian w statucie skutkuje pozostawaniem w obrocie prawnym statutów niezgodnych z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa. Część spółek zarejestrowanych w Systemie Informacyjnym Gospodarowania Wodami (SIGW) jako funkcjonujące na terenie skontrolowanych powiatów nie prowadzi swojej działalności (nawet od kilkudziesięciu lat). Rozwiązanie spółki wodnej, a następnie jej wyrejestrowanie z SIGW z uwagi na nieprzewodzenie działalności, niezależnie od kompletności i wiarygodności danych w oficjalnych rejestrach (systemach informacyjnych), powinno sprzyjać usprawnieniu nadzoru nad właściwym utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych. W sytuacji bowiem, gdy dany obszar jest objęty działalnością spółki wodnej, to na spółce właśnie, a nie na właścicielu gruntu ciąży ten obowiązek. Spółki nieaktywne na terenie skontrolowanych powiatów stanowiły 32,2 % ogółu spółek zarejestrowanych w SIGW na tym obszarze. Nierealizowanie przez te spółki zadań z zakresu Prawa wodnego sięga nawet kilkudziesięciu lat.
74.	Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych <i>(dział: sprawy wewnętrzne)</i>	P/23/087	Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	Zobowiązanie gmin do kompleksowego planowania działań i zasobów na rzecz zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych w powiązaniu z prowadzoną cyklicznie identyfikacją i oceną ryzyka.	Niezrealizowany	Zakres i skala nieprawidłowości stwierdzonych w planowaniu działań skontrolowanych gmin w ramach zarządzania kryzysowego nie pozwala na uznanie planów zarządzania kryzysowego za narzędzie wystarczające dla planowania skutecznych działań na rzecz zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Niezbędne są tu innego rodzaju narzędzia. Należy rozważyć przy tym możliwość wykorzystania, do planowania działań, normy PN-EN 15975-2 dotyczącej bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę do spożycia - wytycznych dotyczących zarządzania kryzysowego i ryzyka, części drugiej odnoszącej się do zarządzania ryzykiem.
75.	Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych <i>(dział: sprawy wewnętrzne)</i>	P/23/087	Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	Zobowiązanie gmin do przeprowadzania kompleksowej i cyklicznej identyfikacji zagrożeń dotyczących zachowania ciągłości zaopatrzenia w wodę mieszkańców w odpowiedniej ilości i jakości w sytuacjach kryzysowych oraz oceny ryzyka ich wystąpienia.	Niezrealizowany	Zakres i skala nieprawidłowości stwierdzonych w planowaniu działań skontrolowanych gmin w ramach zarządzania kryzysowego, nie pozwala na uznanie planów zarządzania kryzysowego za narzędzie wystarczające dla planowania skutecznych działań na rzecz zabezpieczenia dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Niezbędne są tu innego rodzaju narzędzia. Należy rozważyć przy tym możliwość wykorzystania, do planowania działań, normy PN-EN 15975-2 dotyczącej bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę do spożycia - wytycznych dotyczących zarządzania kryzysowego i ryzyka, części drugiej odnoszącej się do zarządzania ryzykiem.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
76.	Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych <i>(dział: sprawy wewnętrzne)</i>	P/23/087	Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	Określenie warunków zabezpieczenia w gminach dostaw wody w sytuacjach kryzysowych, np. poprzez stworzenie delegacji ustawowej dla właściwego ministra do określenia związanych z tym kwestii w drodze rozporządzenia. Warunki te w szczególności powinny obejmować: [1] ustalenie poziomu zapotrzebowania na wodę w gminach w sytuacjach kryzysowych; [2] identyfikację i dokumentowanie stanu zasobów niezbędnych do realizacji w gminach dostaw wody w sytuacjach kryzysowych; [3] minimalne wymogi przystosowania zasobów przedsiębiorstw wodociągowych do ich wykorzystania do zaopatrywania gmin w wodę w sytuacjach kryzysowych; [4] analizę stanu zabezpieczenia w gminach dostaw wody w sytuacjach kryzysowych z użyciem posiadanych zasobów; [5] dokumentowanie warunków zaopatrzenia gmin w wodę w sytuacjach kryzysowych..	Niezrealizowany	Obowiązujące do 22 kwietnia 2022 r. przepisy z zakresu obrony cywilnej stanowiły istotną część ogółu regulacji odnoszących do zabezpieczenia w gminach dostaw wody w sytuacjach kryzysowych. Istniejąca obecnie luka prawna może przyczynić się – zwłaszcza w dłuższej perspektywie czasowej – do marginalizacji zagadnienia organizacji działań i zapewnienia zasobów na rzecz zabezpieczenia dostaw wody w gminach w sytuacjach kryzysowych. Jest to skutek szczególnie niepożądany w sytuacji zagrożeń wynikających ze zmieniających się warunków klimatycznych oraz sytuacji geopolitycznej Polski. Brak regulacji prawnych dotyczących warunków zabezpieczenia w gminach dostaw wody w sytuacjach kryzysowych nie sprzyjał prawidłowemu działaniu kontrolowanych urzędów i przedsiębiorstw wodociągowych. Do końca marca 2001 r. szereg warunków zabezpieczenia w gminach dostaw wody w sytuacjach kryzysowych wyznaczało zarządzenie nr 2/95 Ministra Gospodarki Przemysłu i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. Regulacji tych nie zastąpiono jednak nowymi, co spowodowało istniejącą już od ponad 22 lat próżnię prawną. Określenie zasad zapewnienia bezpieczeństwa dostaw wody w warunkach kryzysowych było przedmiotem uwag i wniosków końcowych sformułowanych przez NIK w 2017 r., w związku z kontrolą P/16/068 dotyczącą zapewnienia bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę dużych aglomeracjach miejskich na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych. Jak wskazują wyniki obecnej kontroli NIK, ich realizacja nie była w pełni skuteczna. Jednostki kontrolowane w 2023 r. posiłkowały się bowiem nadal regulacjami nieobowiązującego od 2001 r. przywołanego wyżej zarządzenia.
77.	Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych <i>(dział: sprawy wewnętrzne)</i>	P/23/087	Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	Zapewnienie stałego i skutecznego nadzoru higieniczno-sanitarnego nad środkami do transportu i dystrybucji wody w sytuacji braku możliwości realizacji dostaw wody siecią wodociągową.	Niezrealizowany	Kontrola wykazała, że marginalne znaczenie dla zapewnienia w gminach odpowiedniej jakości wody w sytuacjach kryzysowych, miała procedura weryfikacji przez właściwego państwowego inspektora sanitarnego beczkowozów, cystern i zbiorników, o której mowa w § 24 pkt 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294). Weryfikacja, która miała na celu ustalenie czy materiał lub wyrób stosowany do dystrybucji wody nie uwalnia do wody niebezpiecznych substancji lub substancji, które w inny sposób negatywnie wpływają na jakość wody, dotyczyła jedynie środków nabytych po dacie 11 stycznia 2018 r. Tym samym dotyczyła jedynie czterech, z ogółem 15, beczkowozów, cystern i zbiorników na wodę zabezpieczonych do użycia w kontrolowanych gminach. Reszta z nich była starsza i znajdowała się w posiadaniu przedsiębiorstw wodociągowych przed tą datą. Natomiast wiedzę o obowiązku zgłoszenia przedmiotowych środków do weryfikacji, kontrolowane przedsiębiorstwa wodociągowe pozyskały dopiero w związku z kontrolą NIK. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność objęcia trwałym nadzorem higieniczno-sanitarnym wszystkich środków do transportu i dystrybucji wody wykorzystywanych w gminach w sytuacjach kryzysowych. Wpisuje się to w założenia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2020 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.
78.	Zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wybranych jednostek samorządu terytorialnego na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych <i>(dział: sprawy wewnętrzne)</i>	P/23/087	Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	Objęcie monitoringiem jakości wody procesu realizacji jej dostaw w sytuacjach kryzysowych, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania środków do jej transportu i dystrybucji poza siecią wodociągową.	Niezrealizowany	Przedsiębiorstwa wodociągowe nie zawsze prawidłowo realizowały obowiązki związane z kontrolą (monitoringiem) i zapewnieniem odpowiedniej jakości wody, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 1a, art. 12 ust. 4 i 12a ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę oraz § 6 rozporządzenia w sprawie jakości wody. W dwóch przedsiębiorstwach stwierdzono przypadki badania wody surowej w sposób niezgodny z harmonogramem lub pozwoleniem wodnoprawnym. Wynikało to z pomyłki pracownika oraz odstąpienia od badań z uwagi na dobre wyniki poprzedniego pomiaru. Dwa przedsiębiorstwa dysponowały również środkami do transportu i dystrybucji wody, dla których nie posiadały wymaganych atestów higienicznych, tj. dokumentów potwierdzających bezpieczeństwo stosowania tych środków do wody pitnej. Powyższe tłumaczono zagubieniem takiego dokumentu i brakiem wiedzy o konieczności jego posiadania.

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
79.	<p>Realizacja zadań związanych z koordynacją, nadzorem i kontrolą funkcjonowania służb specjalnych prowadzących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej czynności operacyjno-rozpoznawcze.</p> <p>Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p> <p>(dział: sprawy wewnętrzne)</p>		<p>Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.</p>	<p>Ustanowienie zewnętrznego, niezależnego organu posiadającego nieograniczone przedmiotowo uprawnienia kontrolne wobec służb specjalnych oraz wszystkich pozostałych służb i formacji dysponujących uprawnieniami do prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych.</p> <p>Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p>	Niezrealizowany	<p>W związku z ustaleniami kontroli wskazującymi na brak realnych mechanizmów kontroli służb specjalnych w Polsce, w opinii NIK, pierwszym i najważniejszym działaniem zmierzającym do zmiany tego stanu rzeczy powinno być ustanowienie zewnętrznego organu kontroli nad tymi podmiotami. Utworzony organ oraz działające w jego imieniu osoby powinny posiadać nieograniczone przedmiotowo i przedmiotowo uprawnienia do kontrolowania wszystkich obszarów działalności służb, w tym poszczególnych spraw operacyjnych oraz sposobu wykorzystywania środków funduszu operacyjnego. Uprawnienia te musiałyby obejmować dostęp do informacji chronionych obecnie na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy o ABW oraz AW, w tym szczególnych form i zasad przeprowadzania czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz danych osób współpracujących ze służbami lub uzyskanych w wyniku czynności operacyjnych.</p> <p>Nowo powołany organ musiałby zostać wyposażony w zasoby pozwalające na regularne (wynikające z własnej inicjatywy, wniosków innych podmiotów, a także skarg obywateli) kontrolowanie różnych obszarów działalności służb i formacji prowadzących czynności operacyjno-rozpoznawcze. Proponuje się, aby jego organizacja obejmowała kolegialne (np. 6-7 osobowe) kierownictwo oraz grupę kilkudziesięciu pracowników odpowiadających za planowanie, realizację, a także wsparcie merytoryczne kontroli i obsługę administracyjną urzędu. Wszystkie osoby piastujące funkcje kierownicze oraz zaangażowane w czynności kontrolne musiałyby posiadać realne gwarancje nieusuwalności ze stanowiska, a mechanizmy ich powoływania powinny gwarantować niezawisłość i pełną apolityczność (np. poprzez desygnowanie członków kolegialnego kierownictwa przez różne organy państwa – Prezydenta RP, Marszałka Sejmu, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesa NIK, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przejście w stan spoczynku po zakończeniu określonej liczby kadencji na stanowisku). Dodatkowymi kwestiami wymagającymi uregulowania byłoby ustanowienie takich mechanizmów weryfikacji kierownictwa oraz pracowników nowo powołanego organu pod kątem zapewnienia rękojmi ochrony tajemnic państwowych, aby wyeliminować ich zależność w tym obszarze od służb specjalnych, a także zapewnienie tym osobom ochrony kontrwywiadowczej. Istotnym zadaniem zewnętrznego, niezależnego organu kontroli byłoby informowanie najważniejszych organów państwa, Sejmu RP oraz obywateli o ocenie działań prowadzonych przez służby specjalne, w szczególności w kontekście przestrzegania praw i wolności obywatelskich, a także o wynikach prowadzonych kontroli (z zastrzeżeniem oczywiście informacji, które ze względu na bezpieczeństwo państwa nie mogą danej grupie odbiorców zostać ujawnione). Uwzględniając konstytucyjną pozycję NIK, jako naczelnego organu kontroli państwowej oraz duże doświadczenie szeregu pracowników Izby w obszarze kontroli służby specjalnych, można by również przyjąć rozwiązanie, że opisane powyżej zadania i uprawnienia mogłyby zostać powierzone wybranym komórkom organizacyjnym NIK. Powyższe wymagałoby jednak zmiany ustawy o NIK, wprowadzenia zmian organizacyjnych oraz wzmocnienia kadrowego Izby. Nie rozstrzygając na obecnym etapie kwestii organizacji oraz umiejscowienia zewnętrznego, niezależnego organu przeprowadzającego kontrolę służb specjalnych oraz innych formacji uprawnionych do prowadzenia czynności operacyjnych, należy podkreślić, że jego powołanie stanowi niezbędny warunek do rozpoczęcia reformy systemu nadzoru nad służbami w Polsce. Pozwoliłoby ono na przełamanie istniejącego obecnie monopolu informacyjnego służb specjalnych, które uznaniowo decydują, jakie informacje na temat swojej działalności będą przekazywać innym organom państwa. Oznaczałoby również możliwość realnego zweryfikowania tak fundamentalnych kwestii jak ta, czy w toku realizacji czynności operacyjnych naruszano obowiązujące przepisy oraz prawa i wolności obywatelskie, np. poprzez zastosowanie oprogramowania szpiegującego PEGASUS. Wprowadzenie takiego organu odgrywałoby również istotną rolę prewencyjną, która mogłaby zapobiec lub przynajmniej znacznie ograniczyć skalę nieprawidłowości w tym obszarze.</p>

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr Kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
80.	<p>Realizacja zadań związanych z koordynacją, nadzorem i kontrolą funkcjonowania służb specjalnych prowadzących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej czynności operacyjno-rozpoznawcze.</p> <p>Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p> <p>(dział: sprawy wewnętrzne)</p>		Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	<p>Przyznanie obywatelom prawa do informacji na temat prowadzonych wobec nich czynności operacyjno-rozpoznawczych oraz prawa do skargi na działalność służb i innych uprawnionych podmiotów w tym zakresie. Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p>	Niezrealizowany	<p>W opinii NIK zagwarantowanie obywatelom prawa do otrzymania informacji, że w przeszłości byli oni celem czynności operacyjno-rozpoznawczych stanowiłoby mechanizm oddziaływujący prewencyjnie oraz ograniczający przypadki nieuzasadnionego rozpoczynania tego rodzaju działań lub naruszania w ich toku praw i wolności obywatelskich. Poinformowanie osoby inwigilowanej musiałoby następować w racjonalnych ramach czasowych (np. 6/12 miesięcy po zakończeniu czynności operacyjnych), a odstąpienie od przekazania takiej informacji lub jego odroczenie w czasie musiałoby wynikać z decyzji sądu (np. w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia funkcjonariuszy lub osób współpracujących ze służbami). Osobom, które były celem czynności operacyjno-rozpoznawczych powinno także zostać przyznane prawo złożenia skargi do zewnętrznego organu kontrolującego podmioty uprawnione do prowadzenia takich czynności (opisanego w pkt 79 powyżej). Organ przeprowadzałby kontrolę legalności oraz proporcjonalności zastosowanych działań operacyjnych i następnie informowałby skarżącego o zasadności lub braku zasadności skargi.</p> <p>W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości informacje takie byłyby dodatkowo przekazywane podmiotom nadzorującym służby oraz prokuratorowi – w sytuacji zidentyfikowania naruszenia prawa przez służby. Dodatkową gwarancją dla obywateli byłoby także prawo dochodzenia zadośćuczynienia od Skarbu Państwa, powstające w chwili uznania skargi za zasadną.</p>
81.	<p>Realizacja zadań związanych z koordynacją, nadzorem i kontrolą funkcjonowania służb specjalnych prowadzących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej czynności operacyjno-rozpoznawcze.</p> <p>Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p> <p>(dział: sprawy wewnętrzne)</p>		Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.	<p>Przyjęcie ustawy regulującej tematykę wewnątrzadministracyjnego nadzoru i kontroli nad służbami specjalnymi, określającej w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zadania i uprawnienia Prezesa Rady Ministrów oraz Ministra Koordynatora Służb Specjalnych w obszarze nadzoru i kontroli służb specjalnych, a także kwestię organizacji urzędu obsługującego merytorycznie i organizacyjnie Ministra Koordynatora; – precyzyjne uprawnienia, obowiązki oraz zasady współpracy Ministra Koordynatora Służb Specjalnych i Ministra Obrony Narodowej w zakresie nadzoru sprawowanego nad SKW; – terminy i zasady opracowywania oraz zatwierdzania dokumentów planistycznych i sprawozdawczych służb specjalnych; – uprawnienia, zadania i zasady procedowania Kolegium do Spraw Służb Specjalnych; – zasady wewnątrzadministracyjnej kontroli działalności służb specjalnych. <p>Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p>	Niezrealizowany	<p>Proponowana ustawa powinna zbierać i porządkować rozproszone obecnie w różnych regulacjach przepisy określające podległość poszczególnych służb specjalnych oraz zadania i uprawnienia organów nadzoru. Powinna także określać precyzyjne obowiązki dotyczące przeprowadzania cyklicznych, wynikających z prowadzonej analizy ryzyka, a także z wniosków innych organów i instytucji, kontroli prawidłowości realizacji zadań przez służby specjalne oraz przestrzegania w ich toku praw i wolności obywatelskich. Uwzględniając szerokie spektrum zadań realizowanych przez Prezesa Rady Ministrów, w opinii NIK, zasadne byłoby ustawowe umocowanie Ministra Koordynatora Służb Specjalnych, który w imieniu Premiera powinien sprawować bieżący nadzór i kontrolę nad służbami (przy czym doprecyzowania wymagałyby dublujące się obecnie uprawnienia nadzorcze i kontrolne tego Ministra oraz Ministra Obrony Narodowej wobec SKW).</p> <p>W celu zapewnienia Ministrowi Koordynatorowi realnych narzędzi wykonywania powierzonych mu zadań należałoby z kolei rozważyć ustanowienie nowego działu administracji rządowej oraz powołanie urzędu zapewniającego efektywną obsługę merytoryczną i organizacyjną tego Ministra. Istotne byłoby przy tym wdrożenie takich procedur raportowania i wymiany informacji, które zapewniłyby przejrzystość i weryfikowalność działań nadzorczych podejmowanych przez Ministra Koordynatora w stosunku do służb specjalnych, w szczególności poprzez zapewnienie śladu rewizyjnego poleceń wydawanych przez Ministra szefom poszczególnych służb.</p> <p>Postulowana regulacja powinna, w opinii NIK, wzmocnić rolę pełnioną obecnie w ramach systemu nadzoru nad służbami przez Kolegium do Spraw Służb Specjalnych, w taki sposób, aby gremium to stało się miejscem pogłębionej, regularnie prowadzonej dyskusji oraz wymiany informacji między organami nadzoru, kierownictwem służb oraz głównymi interesariuszami ich działalności (m.in. ministrami odpowiadającymi za bezpieczeństwo wewnętrzne, czy też politykę zagraniczną). W tym celu dotychczasowe zadania opiniodawczo-doradcze Kolegium powinny być rozszerzone o uprawnienia dotyczące akceptowania dokumentów planistycznych i sprawozdawczych służb, a dla poszczególnych rodzajów tych dokumentów niezbędne jest określenie terminów ich wytwarzania i zatwierdzania.</p>

Lp.	Tytuł kontroli (dział administracji rządowej)	Nr kontroli	Akt prawny lub problem, który należy ująć w akcie prawnym	Treść wniosku <i>de lege ferenda</i>	Stan realizacji wniosku	Uzasadnienie wniosku
82.	<p>Realizacja zadań związanych z koordynacją, nadzorem i kontrolą funkcjonowania służb specjalnych prowadzących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej czynności operacyjno-rozpoznawcze.</p> <p>Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p> <p>(dział: sprawy wewnętrzne)</p>		<p>Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.</p>	<p>Wzmocnienie kontroli sądów nad zarządzaniem i przedłużaniem kontroli operacyjnej.</p> <p>Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p>	Niezrealizowany	<p>Informacje przekazane w toku kontroli przez pięć sądów okręgowych rozpatrujących wnioski o zarządzenie lub przedłużenie najbardziej inwazyjnej formy czynności operacyjno-rozpoznawczych, tj. kontroli operacyjnej wykazały potrzebę wzmocnienia stosowanych na tym etapie mechanizmów kontrolnych. W opinii NIK modyfikacji wymagają zarówno regulacje prawne określające tryb zarządzania kontroli operacyjnej (przede wszystkim ustawy kompetencyjne poszczególnych służb i formacji uprawnionych do prowadzenia tego rodzaju czynności), jak również wdrożone w tym zakresie w sądach rozwiązania organizacyjne. W celu wyeliminowania uznaniowości i ewentualnych manipulacji danymi mającymi uzasadnić potrzebę zastosowania kontroli operacyjnej kluczowe znaczenie miałyby ustawowe zobowiązanie służb i formacji do załączania do wniosku o zarządzenie takiej kontroli wszystkich materiałów dostępnych na danym etapie sprawy. Rozpatrujący wnioski sędziowie powinni z kolei zostać wyposażeni w uprawnienie do występowania, w przypadku pojawienia się jakichkolwiek wątpliwości, do zewnętrznego organu kontrolnego (opisanego w pkt 79), który przeprowadzałby weryfikację i potwierdzałby kompletność przedstawionej dokumentacji. Kolejne mechanizmy kontrolne stanowiłoby wprowadzenie obowiązku uzasadniania przez sędziów nie tylko odmownej, ale przede wszystkim pozytywnej decyzji ws. zarządzenia kontroli operacyjnej, a także wdrożenie rozwiązań organizacyjnych zapewniających, że ci sami sędziowie, którzy zarządzili kontrolę operacyjną i znają specyfikę danej sprawy, będą każdorazowo rozpatrywać wnioski o przedłużenie okresu trwania takiej kontroli. Proponowane powyżej zmiany wymagałyby udzielenia istotnego wsparcia organizacyjnego i merytorycznego sędziom rozpatrującym wnioski ws. kontroli operacyjnej, np. poprzez powołanie w poszczególnych sądach okręgowych wyspecjalizowanych w tym obszarze komórek organizacyjnych oraz wyłączenie zatrudnionych w nich sędziów od ich bieżących obowiązków orzeczniczych. Sędziowie ci powinni w sposób ciągły podnosić swoje kwalifikacje w obszarze dotyczącym pracy operacyjnej oraz funkcjonowania służb specjalnych, a ponadto posiadać lepsze od wykazywanych obecnie warunki pracy w kancelariach tajnych sądów. W powyższym kontekście należałoby także rozważyć odciążenie sędziów Sądu Okręgowego w Warszawie, który rozpatruje zdecydowanie największą w skali całego kraju liczbę wniosków o zarządzenie kontroli operacyjnej, np. poprzez przekazanie części zadań w tym zakresie innym sądom okręgowym wg właściwości miejscowej wynikającej z lokalizacji delegatur terenowych poszczególnych służb.</p>
83.	<p>Realizacja zadań związanych z koordynacją, nadzorem i kontrolą funkcjonowania służb specjalnych prowadzących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej czynności operacyjno-rozpoznawcze.</p> <p>Informacja o wynikach kontroli jest niejawna.</p> <p>Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html.</p> <p>(dział: sprawy wewnętrzne)</p>		<p>Prawne uregulowanie dostrzeżonych problemów bez wskazania aktu prawnego.</p>	<p>Przyjęcie aktu normatywnego określającego definicje czynności operacyjno-rozpoznawczych, metod, form i technik przeprowadzania tych czynności oraz wspólne dla wszystkich służb i formacji zasady oraz warunki ich prowadzenia. (Informacja o wynikach kontroli jest niejawna. Wniosek <i>de lege ferenda</i> pochodzi z notatki prasowej z 21 marca 2024 r.: https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/sluzby-specjalne-nadzor-kontrola.html).</p>	Niezrealizowany	<p>Proponowana ustawa powinna, w opinii NIK, porządkować i zbierać w jednej regulacji rozproszone obecnie w ustawach kompetencyjnych oraz w przepisach wewnętrznych poszczególnych służb i formacji, nieprecyzyjne przepisy regulujące prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych. Należy w niej określić precyzyjne definicje oraz katalogi takich czynności, a także metod, form i technik ich realizacji. Opracowanie w tym zakresie jednolitej regulacji sprzyjałoby lepszej ochronie praw oraz wolności obywateli, które w nieuchronny sposób podlegają ograniczeniom w związku z prowadzonymi przez służby czynnościami operacyjnymi. Utrudniałoby również uchylanie się od kontroli prowadzonych przez uprawnione organy (m.in. NIK) poprzez rozszerzające interpretowanie nieprecyzyjnych przepisów ustaw kompetencyjnych, co wielokrotnie miało miejsce w toku niniejszej kontroli NIK.</p>

^{1/} Stan prawny na dzień 27 marca 2024 r.